

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

**Mezinárodní aspekty potrestání nacistických
válečných zločinců**

Petr Viták

Diplomová práce

Plzeň 2012

ANOTACE

Diplomová práce se věnuje problematice potrestání nacistických válečných zločinců po roce 1945. První část je věnována tvorbě mezinárodních dohod a úmluv, které byly důležité pro formování mezinárodního práva v meziválečném období. Zejména pak utváření dohod o stíhání a trestání válečných zločinců. Tato část je převážně věnována Norimberskému tribunálu, jako důležitému mezníku pro trestání válečných zločinců po 2. světové válce, přínos Československa k utváření těchto norem (B. Ečer) a přínos k vyšetřování válečných zločinů (zpráva Wetzlera a Vrby). Další část je věnována postupů potrestání nacistických válečných zločinců v Československé republice, vzniku Dekretů prezidenta republiky, především pak vydání tzv. velkého a malého retribučního dekretu. Dále obsahuje činnost mimořádných lidových soudů, které byly na základě dekretů ustaveny. Poslední část se zabývá zmapováním procesu s organizátorem židovské otázky na Slovensku, Dieterem Wislicenym.

Klíčová slova : Mimořádný lidový soud, dekrety prezidenta republiky, Dieter Wisliceny, Norimberský tribunál, Bohuslav Ečer, nacistický váleční zločinci

ANNOTATION

The diploma thesis discuss an issue of punishment of the Nazi war criminals after 1945. It consists of three main parts. The first part is devoted to the procedure of creating international agreements and conventions that were important for the formation of international law in the interwar period. In particular, the procedure of creating agreements on the prosecution and punishment of war crimes. This section is mainly devoted to the Nuremberg Tribunal, as an important milestone for the punishment of war criminals after the 2nd World War II, Czechoslovakia contribution regarding to procedure of formatting standards for those cases (B. Ečer) and contribution to the investigation of war crimes (Vrba and Wetzler report). Another part discuss procedures of punishing Nazi war criminals in the Czechoslovak Republic, President of Republic decree formation, the issue of large and small decree retribution and Extraordinary People's Courts. It also includes activities of the Special People's Courts which were established on the basis of decrees. The last part describes and explains trial with the organizer of the Jewish question in the Slovak Republic, Dieter Wislicenym.

English keywords : Special People's Courts, President of Republic decree, Dieter, Wisliceny, the Nuremberg Tribunal, Bohuslav Ečer, Nazi war criminals

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci napsal sám a bez cizí pomoci. Čerpal jsem z pramenů a literatury uvedené v seznamu pramenů a literatury.

Podpis

Poděkování

Předně chci poděkovat JUDr. Bc. Aleně Rundové Ph.D. LL.M za pomoc při výběru tématu a JUDr. PhDr. Stanislavovi Balíkovi, za cenné rady a připomínky v průběhu celé práce. Vedle toho bych rád poděkoval pracovníkům Slovenského národního archívu v Bratislavě, jmenovitě Mgr. Michaele Kniezové a Mgr. Mariánu Babirátovi, kteří mi umožnili nerušené studium a nad rámec svých povinností mi ochotně pomohli vyhledat sekundární literaturu. Dále bych rád poděkoval Mgr. Jaroslavě Plosové z archívu Masarykovy university v Brně za pomoc při shánění materiálů o Bohuslavu Ečerovi.

Obsah

1.	
Úvod.....	7
2. Vznik mezinárodních dohod a úmluv o stíhání a trestání válečných zločinců.....	9
3. Cesta k Norimberskému tribunálu	11
3.1. Nepovedený proces v roce 1918.....	11
3.2. Cesta ke společné ideji nutnosti potrestání válečných zločinců za druhé světové války.....	12
3.3. Rozdíly mezi Spojenci ohledně formy potrestání válečných zločinců.....	15
3.3.1. Sovětská představa „trestu“ a jejich postoj k soudnímu procesu.....	15
3.3.2. Charkovský proces.....	16
3.3.3. Postoj západních států.....	16
3.3.4. Plán Napoleon.....	16
3.4. Ožehavé otázky které trápily Spojence.....	17
4. Norimberský tribunál, jeho místo v utváření mezinárodního trestního práva.....	19
4.1. Místo konání procesu: symbolické město Norimberk.....	19
4.2. Význam procesu.....	19
4.3. Čtyři body obžaloby.....	19
4.4. Obžalování.....	20
5. Přínos Československa k potrestání válečných zločinců a k Norimberskému tribunálu.....	25
5.1. Krátká biografie Bohuslava Ečera.....	25

5.2. Ečer a K. H. Frank.....	26
5.3. Ečerův přínos k utvoření nových mezinárodních právních norem.....	27
5.4. Zpráva Wetzlera a Vrby.....	29
6. Trestání válečných zločinců v Československé republice.....	31
6.1. Dekrety prezidenta republiky.....	31
6.1.1. Cesta k dekretům.....	35
6.1.2. tzv. Velký retribuční dekret.....	37
6.1.3. Soudci z lidu.....	37
6.1.4. Opravné prostředky.....	44
6.1.5. Tzv. Malý retribuční dekret.....	45
6.1.6. Druhy provinění.....	47
6.1.7. Sankce.....	48
6.2. Druhá Retribuce.....	50
6.3. Proces s Dieterem Wislicenym, architektem „konečného řešení židovské otázky“ na Slovensku.....	52
6.3.1. Osoba Dietera Wislicenyho.....	52
6.3.2. Wisliceny jako svědek v Norimberku proti Ohlendorfovi ohledně zvěrstev páchaných Einsatzgruppe.....	53
6.3.3. Wisliceny jako svědek a obžalovaný v Bratislavě.....	57
6.3.4. Obžalovaný Wisliceny.....	57
6.3.5. Hlavní líčení.....	61
7. Závěr.....	66
8. Prameny a literatura.....	67
9. Obrazová příloha.....	69
10. resumé.....	75

1. Úvod

Norimberský proces tvoří precedens a pilíř poválečného mezinárodního práva. Jeho průběh, organizace a způsob potrestání je považován za přelomový a dodnes z něj právní věda vychází. Norimberský proces je také spjat s Československem. Nejenže že Československo vyslalo do Norimberka svou delegaci, kterou vedl generál Ečer, ale též svou dokumentační činností a dodáváním materiálů značně napomohlo při sestavování obžaloby proti mnohým obžalovaným. Generál Ečer proslul i mezi Spojenci nejen svými dobře vedenými výslechy, ale též snahou o dopadení nacistických válečných zločinců.

Generál Ečer je sám autorem několika publikací ohledně trestání nacistických zločinců, z nichž za stěžejní považuji jeho knihu *Norimberský soud* (Ečer 1946). Generál Ečer byl též členem spojenecké komise pro vyšetřování válečných zločinů a zásadním způsobem se mu podařilo prosadit několik zásadních bodů obžaloby. Je smutné, že role generála Ečera je pozapomenutá nejen v zahraniční literatuře pojednávající o tribunálu, ale také v naší společnosti. Přitom hlavní body obžaloby, které dnes tvoří pilíř mezinárodního trestního práva, vycházejí z Ečerovy tvorby. Významně též ke shromažďování dokumentů přispěli dva slovenští židé Wetzler a Vrba, kterým se podařilo uprchnout z Osvětimi a předat ještě v roce 1944 Spojencům zprávu o zvěrstvech páchaných ve vyhlazovacích táborech.

Druhá část se věnuje potrestání nacistických válečných zločinců v Československé republice. Krátce se snažím popsat vznik dekretální normotvorby, jelikož toto téma vyvolává i po bezmála 65 letech veřejné diskuze, které jsou plné rozporuplných názorů. K této problematice je velice těžké zaujmout jednostranné stanovisko. Mezi argumenty odpůrců dekretů, jsou snahy zpochybnit pravomoci prozatímní exilové vlády a tím zároveň odmítají teorii právní kontinuity, mezi nejradikálnější odpůrce patří ti, kteří tvrdí že, dekreta samotné umožňovaly beztrestné vyvražďování občanů německé či maďarské národnosti. Na druhé straně jejich zastánci bez jakékoliv historické reflexe tvrdí, že problematika dekretů prezidenta republiky již není aktuální, je vyřešená a nezměnitelná. Jako by tím však mlčky popírali nesporné justiční omyly a zneužívání moci pro politické účely. Snažím se proto konkrétněji a objektivně

zmapovat činnost mimořádných lidových soudů, které byly v souvislosti s dekrety prezidenta republiky zavedeny. Konkrétněji se zaměřuji na dekret č. 16/1945 Sb. o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech a dekret č. 138/1945 Sb. o trestání některých provinění proti národní cti. Když pomíneme dekrety, na základě kterých byly prováděny konfiskace majetku a odsuny obyvatel Německé národnosti, považuji tzv. Velký a Malý retribuční dekret za předpisy, které velmi zásadním způsobem ovlivnily osudy mnoha lidí v poválečném Československu. Čerpal jsem hlavně z původního znění dekretů a vedle toho ze sekundární literatury významných historiků a právníků (Kuklík 2002, Borák 1998 aj.).

V poslední části jsem si vybral jeden pro Československo velmi významný proces. Zvolil jsem proces s Dieterem Wislicenym, který, jak jsem zjistil, není v literatuře nijak podrobně zmiňován, anebo je ve výčtu nejznámějších procesů zcela opomenut. Případu Wisliceny v kontextu s působením německých poradců na Slovensku a konečným řešením židovské otázky se věnuje v českém a slovenském prostředí historička Katarína Hradská (Hradská, 1999). Jinak se veškerá dokumentace nachází v Slovenském národním archívu, která je badatelům volně dostupná. Jelikož se však jedná o vysoce citlivý materiál (zápisy z průběhu procesu, výpovědi svědků), pořízení reprodukcí je možné pouze se svolením ředitelství archívu. Svědecká výpověď Wislicenyho v Norimberku je k dispozici v anglickém znění na internetových stránkách projektu Avalon (Yale University).

Významnost toho procesu tkví podle mého nejen v ohromném počtu obětí, který měl Wisliceny na svědomí, tak v tom že se ho podařilo dostat na území Slovenska, kde byl souzen a potrestán, i když byl zajat americkými jednotkami, a vypovídal proti jiným nacistickým zločincům. V té době bylo téměř pravidlem, že tyto nejvýznamnější zločince soudil Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku. Jeho výpověď měla důležitou úlohu v procesu s generálem SS Ohlendorfem a za klíčové jsou považovány též jeho výpovědi proti nepřítomnému A. Eichmannovi. Wisliceny byl jako organizátor konečného řešení židovské otázky na Slovensku později vyslán jako zkušený organizátor i do Řecka a Maďarska, kde se podílel na vyhlazování židů. Po válce byl odsouzen v Bratislavě a popraven. V tomto případě lze, taktéž spatřovat určité procesní odlišnosti slovenského lidového soudnictví, které bylo prováděno podle nařízení č. 33/1945 Zb. Nar. SNR o potrestání fašistických zločinců, okupantů, zrádců a kolaborantů a o zřízení lidového soudnictví.

2. Vznik mezinárodních dohod a úmluv o stíhání a trestání válečných zločinců

V první části mé diplomové práce, se budu stručně věnovat tvorbě mezinárodních dohod a úmluv, které vznikly na diplomatických konferencích, které měly stanovit jasné a určité pravidla vedení války. Tyto právní dokumenty byly důležité, pro utváření mezinárodního práva v meziválečném období. A konečně pro utváření dohod, o stíhání a trestání válečných zločinců a k tvorbě mechanismů k jejich dodržování. Podrobněji se však zaměřuji na samotný Norimberský tribunál, jeho vznik a zejména pak vliv ČSR na jeho vznik a osobu gen. Bohuslava Ečera.

Mezi důležitý mezník pro vývoj mezinárodního práva, můžeme považovat polovinu 17. století a ukončení 30. leté války Vestfalským mírem. Jednalo se v podstatě o první mírovou konferenci, kde se formoval novodobý systém mezinárodního práva a byla zde snaha o právní rovnost států, oproti dosavadní faktické rovnosti států na základě jejich síly. Dále pak Vídeňský kongres (r. 1814), kde byla přijata úmluva o zlepšení osudu zraněných v polních armádách a Pařížská konference, tyto jednání byly spíše politického charakteru, avšak s dopadem na právo. Zejména na Pařížské konferenci můžeme spatřovat snahu dát přednost diplomatickému řešení sporů, před válkou, což mělo za následek rozvoj arbitráží, především u dvoustranných sporů. Patrně nejdůležitějšími konferencemi, z hlediska snahy humanizovat ozbrojené konflikty byly I. a II. mezinárodní mírové konference, které položily základ pro mezinárodní humanitární právo. Snahu kodifikovat mezinárodní humanitární právo, mělo mnoho humánně smýšlejících lidí. Jedním z nich, byl i významný ruský právník, diplomat a humanista Fjodor Fjodorovič Martens (1827-1907). Byl to právě on, kdo přiměl cara Mikuláše II. ke svolání I a II. mezinárodní Haagské konference. Na těchto konferencích, Martens připravoval program a předlohy mezinárodních smluv. II. Haagská konference, která nesla název mírová, nebyla výsledkem žádného ozbrojeného konfliktu, byla svolána i na základě tehdy sílícího mírového hnutí jako veřejného mínění. Deklarovaným cílem obou haagských mírových konferencí bylo celosvětové odzbrojení. Sám Martens věděl, že smluvní zákaz války je utopický a tudíž veškeré své úsilí, soustředil do oblasti právní regulace. Právě proto válečné právo samo o sobě nezakazuje použití síly, nezakazuje válku, ale určitým způsobem utváří rámec této oblasti, zakazuje určité postupy ve válce, snaží se zmírňovat zbytečné utrpení. Ačkoliv byla II. Haagská konference z roku 1907 iniciována ruským carem, na jejím svolání se podíleli prezident USA a holandská královna, v podstatě

zde byly zrevidovány a rozvinuty všechny smlouvy z I. Haagské. Bylo zde přijato celkem 14 mezinárodních smluv a sice :

- I. Úmluva o pokojném vyřizování mezinárodních sporů
- II. Úmluva omezující užívání síly při dobývání smluvních dluhů
- III. Úmluva o počátku nepřátelství
- IV. Úmluva o zákonech a obyčejích války pozemní
- V. Úmluva o právech a povinnostech neutrálních mocností a osob ve válce pozemní
- VI. Úmluva o režimu nepřátelských obchodních lodí na počátku války
- VII. Úmluva o přeměňování obchodních lodí na válečné
- VIII. Úmluva o kladení samočinných dotekových podmořských min
- IX. Úmluva o bombardování námořními silami za války
- X. Úmluva o úpravě Ženevské úmluvy pro válku námořní
- XI. Úmluva o některých omezeních kořistního práva ve válce námořní
- XII. Úmluva o vytvoření Mezinárodního kořistního soudu
- XIII. Úmluva o právech a povinnostech neutrálních mocností ve válce námořní
- XIV. Deklarace o zákazu vrhání střel a výbušných látek z balonů

Tyto dohody byly později během I. a II. světové války porušovány a bylo tak potřeba zavést účinnější normy mezinárodního práva a funkční instituty k jejich dodržování.

3. Cesta k Norimberskému tribunálu

Potrestání válečných zločinců a jejich pomahačů v daných okupovaných státech (tzv. kolaborantů) se stalo ožehavou otázkou již v průběhu válečného konfliktu. Ohromný rozsah a obludnost násilí páchaného nejen na příslušnících armád, ale i na civilním obyvatelstvu přimělo zástupce Spojenců, aby přijali nová opatření ohledně trestání těchto zločinů. Souzeni měli být čelní představitelé nacistického Německa, kteří byli morálně odpovědní za všechny zločinné akty.¹

Vzhledem k tomu, že do té doby neexistoval žádný mezinárodní zákoník, tento proces byl unikátním a zároveň precedentským příkladem trestání zločinu genocidy a úkladům proti míru na mezinárodní úrovni.

3.1. Nepovedený proces v roce 1918

Již po skončení první světové války zde byly snahy o odsouzení německých válečných štváčů a zločinců. Vítězné velmoci nejprve požadovaly vydání všech válečných zločinců a jejich souzení mezinárodním soudem, avšak Německo se zdráhalo těch několik tisíc osob vydat. Argumentovalo se tím, že vydání tolika lidí by vedlo k revoluci. Stejně vlažně se k této otázce stavělo Nizozemí, kam do exilu uprchl německý císař Vilém II. V roce 1918 se Německo zavázalo, že němečtí váleční zločinci budou potrestáni německými soudy.² Avšak nedůslednost ve vymáhání práva způsobila, že i když v Lipsku probíhalo do roku 1921 celkem 12 procesů, šest mužů bylo zcela zproštěno obžaloby a šest jich dostalo velmi nízké tresty. Nikdo tedy nakonec nebyl ani obžalován, ani odsouzen.³ Tato skutečnost byla mezinárodní veřejností přijata s velkým rozhořčením a nelibostí. Po druhé světové válce však již byli Spojenci důslední a poučení z chyb minulosti; myšlenka uspořádání mezinárodního tribunálu byla díky autoritě amerického žalobce Roberta Jacksona a londýnské komise pro vyšetřování válečných zločinů prosazena a nakonec i

---

¹ Podobně se v Japonsku konal tzv. Tokijský proces, který soudil japonské válečné zločince a při kterém padlo celkem sedm rozsudků smrti. Více např.: BRACKMAN, Arnold: *The Other Nuremberg: The Untold Story of the Tokyo War Crimes Trial*. New York 1987.

² EČER, Bohuslav: *Norimberský soud*. Praha 1946, s. 11.

³ HEYDECKER, Joe – LEEB, Johannes: *Norimberský proces*. Praha 2007, s. 10.

uskutečněna. Pikantní perličkou zůstává fakt, že mezi mnoha tisíci obžalovanými Němci z první světové války se objevilo i jméno letce Hermanna Göringa.⁴

3.2. Cesta ke společné ideji nutnosti potrestání válečných zločinců za druhé světové války

S růstem moci a agresivních choutek nacistického Německa se pomalu ale jistě začala projevovat veškerá negativa tohoto režimu i navenek. Když se Hitler cítil být dosti silným, začal uskutečňovat své cíle – agrese vůči okolním státům za účelem obsazení jejich území, čímž pochopitelně porušil celou řadu mezinárodních smluv. Za pomoci výhrůžek a vydírání si vynutil obsazení Rakouska a Československa. Vzhledem k tomu, že Rakousko je obýváno německy mluvícím obyvatelstvem a že anšlus země byl víceméně přijat s nadšením, za první skutečnou oběť Hitlerovy rozpínavosti je považováno Československo. O porušení mezinárodního práva ve vztahu k Československu bude pojednáno v jiné kapitole.

Následovala smršť agresivních válek, které byly vyprovokovány Německem. Jednalo se o akty provedené v rozporu s mezinárodním právem a díky hrubému porušení mezinárodních smluv nelegitimní. Kromě agresí a invazí začali Němci na okupovaných územích provádět tvrdou okupační politiku, zaměřenou nejen proti politickým odpůrcům (hlavně komunisté, obecně však vlastenci v odboji), ale i proti jednotlivým etnikům a rasám (Slované, Židé). Nejtvrdší opatření uplatňovali prakticky ve všech okupovaných zemích – v Polsku, Norsku, Dánsku, Nizozemí, Francii, Jugoslávii, Řecku, Pobaltí a v Sovětském svazu. Právě snaha o genocidu evropského židovstva a kruté zacházení s obyvatelstvem na východě znepokojila čelné představitele protihitlerovské koalice a donutila je zamýšlet se nad otázkou, zdali má být takové jednání, které je očividně zločineckým aktem, být nějakým způsobem potrestáno. Avšak hrůzy, které přinesl nacismus, žádné právo nepředpokládalo, proto neexistovaly žádné mechanismy a normy, které by toto chování a) klasifikovaly a b) odsoudily. Bylo jasné, že oblast mezinárodního trestního práva projde bezesporu celou řadou zásadních změn.⁵

---

⁴ Tamtéž, s. 33

⁵ EČER, s. 11-5.

Proces k tomuto poznání a rozhodnutí uspořádat proces byl dlouhý a v žádném případě ne jednoduchý. Západoevropské státy, USA a SSSR byly rozdílného názoru ohledně potrestání zločinců. Proces začal stížnostmi a poukazováním na chování německých ozbrojených sil a nakonec se vyvinul v požadavek nekompromisního potrestání viníků.

1) První, kdo protestoval proti postupu Německa, bylo Československo, konkrétně dr. Bohuslav Ečer. Stalo se tak po Mnichovském diktátu, kdy Ečer, který se již nacházel v Londýně, se snažil poukázat na fakt, že Němci zabírají mnohem větší území, než jaké bylo vytyčeno.⁶

2) V druhé polovině roku 1940, krátce po zahájení západního tažení vydaly exilové vlády Polska, Československa spolu s vládami Velké Británie a Francie oficiální protest proti nacistickým zločineckým postupům praktikovaným v okupovaném Polsku a Československu.

3) 13. ledna 1941 se v londýnském paláci St. James sešla III. mezispojenecká konference, které se účastnily Belgie, Francie, Řecko, Nizozemí, Jugoslávie, Lucembursko, Norsko, Československo a Polsko. Na této konferenci padlo rozhodnutí, které se odvolávalo na Haagskou úmluvu, jež zakazuje válčícím zemím v obsazených zemích páchat násilné akty proti civilistům, pohrdat místními zákony a dopouštět se destrukce národních institucí. Těchto devět vlád společně tehdy prohlásilo: *„K hlavním cílům Spojenců patří odpovědnost za tyto zločiny, ať již tyto zločiny nařídili, sami spáchali, či se na nich jakkoli podíleli...“*

4) V říjnu roku 1941 a následně počátkem ledna 1942 zaslal sovětský komisař pro zahraniční záležitosti Vjačeslav Molotov zástupcům Spojenců nótu, ve které se hovoří o *„systematickém a vědomém porušování mezinárodního práva brutálními a násilnými činy proti ruským válečným zajatcům, plenění a ničení a o zvěrstvech vůči civilnímu obyvatelstvu“*.⁷

5) Prezident USA v říjnu 1941 odsoudil veřejně popravy velkého množství rukojmí na východní frontě.⁸

---

⁶ http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=5794

⁷ HEYDECKER, Joe – LEEB, Johannes: *Norimberský proces*. Praha 2007, s. 113.

⁸ Tamtéž, s. 113-5.

6) Dne 7. října 1941 vznikla v Londýně mezinárodní komise pro válečné zločiny, (United Nations War Crimes Commission UNWCC) jejímž úkolem bylo sbírat dokumentaci o zvěrstvech a sestavovat seznamy válečných zločinců ze zemí Osy. Tato komise, sestávající se ze zástupců 17 zemí, pak také hrozila v rozhlase válečným zločincům potrestáním. Mezi prvními dokumenty, které se komisi dostaly do rukou, byla zpráva z prosince 1941 o násilném jednání vůči židovstvu v Evropě. Materiály k tomuto tématu se hromadily a členové komise došli k přesvědčení, že Němci provádějí cílenou genocidu.⁹

7) Prezident Roosevelt se dne 12. října 1942 nechal slyšet, že potrestání válečných zločinců bude provedeno prostřednictvím procesu a Sovětská vláda o dva dny později navrhuje zřízení mezinárodního trestního tribunálu.

8) Dne 20. října 1943 byla zřízena komise Spojených národů pro vyšetřování válečných zločinů a otázka mezinárodního soudu začala být vážně projednávána.¹⁰

8) Další významnou událostí bylo učinění tzv. Moskevského prohlášení ze dne 1. listopadu 1943. Toto prohlášení přináší novou ohledně klasifikace válečných zločinců. Spojenci tehdy zveřejnili rozhodnutí ohledně rozdělení válečných zločinců do dvou skupin. Váleční zločinci, jejichž činy nelze geograficky lokalizovat, budou souzeni na základě společného rozhodnutí Spojenců. Ti, jejichž zločiny byly spáchány v prostoru určité země, budou vydáni do příslušné země a souzeni podle tam platných zákonů.¹¹

9) Konference Velké trojky v Teheránu, která se konala na přelomu listopadu a prosince roku 1943 už byla ve znamení debat o konkrétním provedení potrestání válečných zločinců. Mezi Spojenci panovaly velké rozdíly, které vedly k velkým sporům. Proto nebyla tato otázka v zájmu jednoty bojujících států vyřešena, a byla ponechána otevřená.¹²

10) Stejná byla situace na konferenci v Jaltě, která probíhala v první třetině února 1945. Spojenci se v této závěrečné fázi války zaměřili spíše na otázky vedení posledních vojenských operací, poválečné demilitarizace Německa, polské otázky.

---

⁹ EČER, s. 12.

¹⁰ tamtéž.

¹¹ Plné znění moskevského prohlášení: <http://avalon.law.yale.edu/wwii/moscow.asp>

¹² Plné znění dohody Spojenců v Teheránu: <http://avalon.law.yale.edu/wwii/tehran.asp>

Ohledně potrestání válečných zločinců opět Spojenci nenašli společnou řeč a nechali ji opět otevřenou.¹³

11) Konečně se zástupci Spojenců dohodli dne 20. června 1945 na jednání za zavřenými dveřmi ohledně potrestání zločinců formou soudního procesu. Klíčovou roli zde sehrál soudce nejvyššího federálního soudu USA Robert H. Jackson, který byl do Evropy povolán z pověření prezidenta Harryho S. Trumana. Jackson byl rozený diplomat a dokázal docílit toho, že se zástupci všech spojeneckých velmocí dohodly na uspořádání procesu. Jednalo se o následující osoby: za USA Robert Jackson, za Velkou Británii generální prokurátor sir Davis Maxwell-Fyfe, za Francii rada apelačního soudu André Gros a za Sovětský svaz generál Jola Nikičenko.¹⁴

12) Dne 8. srpna 1945 se Spojenci dohodli na definici zločinů, které patřily do pravomocí tribunálu: zločiny proti míru, válečné zločiny a zločiny proti lidskosti.¹⁵

3.3. Rozdíly mezi Spojenci ohledně formy potrestání válečných zločinců

Mezi jednotlivými spojeneckými státy panovaly velké rozdíly ohledně způsobu potrestání zločinců. Rozkol v názorech je vzhledem k pestrému složení tábora spojeneckých velmocí pochopitelný. Postupně se tak vyprofilovalo několik názorů na formu potrestání a rozdíly byly překonány prakticky až po konci války, kdy návrh procesu nakonec zvítězil.

3.3.1. Sovětská představa „trestu“ a jejich postoj k soudnímu procesu

Představitelé sovětského systému, který byl založen na brutálních zásadách vůči vlastnímu obyvatelstvu, jistě počítali s nekompromisním postupem. Stalin se na teheránské konferenci nechal dokonce slyšet, že po válce musí být okamžitě popraveno alespoň 50 000 Němců, reprezentantů nacistického řádu. Kupříkladu žádal přímo popravu všech členů vrchního velení německé armády. Vzhledem k utrpení, které nacismus sovětským lidem přinesl (často se udává číslo 20 000 000) a vzhledem k brutalitě stalinského režimu, by se tento postoj mohl zdát pochopitelným. Narazil však na prudký odpor britského premiéra Winstona

¹³ Plné znění dohody Spojenců z Jalty: <http://avalon.law.yale.edu/wwii/yalta.asp>

¹⁴ Seznam členů tribunálu: <http://avalon.law.yale.edu/imt/members.asp>

¹⁵ EČER, Bohuslav: *Norimberský soud*. Praha 1946, s. 18.

Churchilla.¹⁶ I v průběhu procesu Sověti vždy navrhovali pro obžalované přísnější tresty než všichni ostatní.

3.3. 2. Charkovský proces

SSSR měl již se soudním procesem své vlastní zkušenosti; koncem roku 1943, kdy bylo osvobozeno město východoukrajinské město Charkov, byl uspořádán monstrproces s nacistickými zločinci – důstojníky SS Retzlawem, Langheldem a Ritzem a s jedním místním zrádcem. Proces se týkal událostí z března 1943, kdy jednotky SS město obsadily a provedly celou řadu ukrutností, mezi nimi například podpálení vojenské nemocnice a pobití raněných. Obžalovaný Ritz u soudu pronesl: „...učili nás, že jedině německý národ je určen k panování a že jiné národy mohou být vyhubeny.“¹⁷ Pro Československo byl tento proces zajímavý i proto, že v charkovské nemocnici bylo zavražděno několik československých vojáků raněných u Sokolova. V procesu, který se uskutečnil 15. prosince 1943, byli všichni tři němečtí důstojníci odsouzeni a popraveni. Ze sovětské strany tedy přichází otázka – je tedy vůbec příprava podobného procesu nutná, když je jasné, že obžalovaní budou s největší pravděpodobností uznáni vinnými?¹⁸

3.3.3. Postoj západních států

Nejen Winston Churchill, ale i příslušníci ostatních západních států byli zastánci soudního procesu. Sovětský svaz zůstával dlouho neústupný a západní Spojenci si tak prosadili myšlenku procesu až po skončení válečných akcí. Spojenci si prosadili svou také zčásti díky skutečnosti, že většina nacistických zločinců se nechala zajmout raději Američany, než Sověty.¹⁹

3.3.4. Plán Napoleon

Plán Napoleon je návrh na řešení otázky „co s nacistickými zločinci“. Tento plán, který se objevil koncem války v úřadu ministra zahraničí Anthony Edena, vycházel ze způsobu, jakým bylo počátkem devatenáctého století naloženo s Napoleonem. Poražený bývalý císař Napoleon byl v roce 1815 vyhoštěn na opuštěný a Evropě velmi vzdálený ostrov Svatá Helena. Francii a Velké Británii se z mnoha důvodů příliš

---

¹⁶ HEYDECKER, Joe – LEEB, Johannes: *Norimberský proces*. Praha 2007, s. 117.

¹⁷ EČER, Bohuslav: *Norimberský soud*. Praha 1946, s. 151.

¹⁸ HEYDECKER, s. 117.

¹⁹ Tamtéž, s. 45.

do procesu s nacisty nechtělo a proto měl tento plán docela podporu. Francie a Velká Británie se obávala hlavně toho, že by v procesu vyplavaly na povrch i jejich aktivity „appeasementu“ a jejich úloha v procesu rozbití Československa. Právě toto byl neurgický bod britské a francouzské diplomacie a „plán Napoleon“ se proto zdál být dobrým řešením, jak zamést problémy pod koberec. Avšak mezinárodní situace po skončení války a hlavně celosvětové veřejné mínění tento plán zavrhl.²⁰

3.4. Ožehavé otázky které trápily Spojence

Spojenci naráželi již během jednání na celou řadu otázek a problémů, jako byly například tyto následující:

1. je možné soudit muže, kteří se konkrétně žádných zločinů nedopustili? Jak soudit třeba šéfa německé Říšské banky Hjalmara Schachta, který vlastně neudělal vlastně nic? Zde soudci Jacksonovi pomohl pojem „spiknutí“.²¹

2. Jak se soud bude chovat, když Němci poukážou na to, že se i jiné státy dopustily válečných zločinů? Zde se jednalo hlavně o zločiny ze strany SSSR, jako byl např. katyňský masakr, okupace Pobaltí a agresivní vpád do Finska. Nutno říci, že emigranti z Polska a pobaltských států silně tlačily na zástupce soudu, aby obžalovalo i SSSR za válečné zločiny. Případ „Katyň“ Němci také samozřejmě u norimberského tribunálu připomněli a od vyvraždění zhruba 20 000 polských důstojníků se hlasitě distancovali. Sověti však nechali vypracovat vlastní posudkovou zprávu, která tu německou z doby války označila za vynucenou a nepravdivou. Přestože ohledně pachatele katyňského masakru panovaly pochybnosti, Němcům přitížil fakt, že prováděli genocidu židovského a slovanského obyvatelstva a tak jim tedy byl tento zločin přisouzen také. SSSR se k odpovědnosti za Katyň přihlásil až v roce 1990.²²

3. Dalším ožehavým problémem byla otázka kobercových náletů a zabíjení bezbranného obyvatelstva, jako byla např. Operace Gomora (vybombardování přístavního města Hamburk). Přestože stejné praktiky prováděli i Němci, Spojenci se

---

²⁰ HEYDECKER, s. 123.

²¹ HEYDECKER, s. 132.

²² Více ke katyňskému masakru např. v: <http://www.katyn.rawelin.com/>, KAISER, Gerd: *Katyň – státní zločin, státní tajemství*. Praha 2008.

velmi obávali, že by Němci mohli tuto skutečnost u soudu připomenout. Nakonec se však problematika kobercových náletů u norimberského tribunálu neprobírala.²³

4. Další nepříjemná záležitost, která by se mohla u soudu probírat, bylo napomáhání appeasementských kruhů například k rozbití Československa. Spojenci se obávali, že by se mohlo prokázat, že svým chováním Němcům zpočátku v jejich činnosti pomáhali. Zde měli na mysli nátlak na Československo, Mnichovský diktát a odmítnutí pomoci v případě německé agrese. Zde se jednalo o jasné porušení spojeneckých smluv a spolupodílení se na první fázi rozbití Československa. Role mnichovanských kruhů však nakonec u norimberského tribunálu projednávána taktéž nebyla.²⁴

5. Nebudou Němci považovat tribunál za demonstraci síly vítěze? Obava, že německý národ bude chápat proces s nacisty jako politickou záležitost a jako potrestání poražených, byla zcela na místě. Proto zde padl návrh, aby byli zločinci souzeni neutrálními státy. Jenže během světové války opravdu jen málo zemí zůstávalo stranou konfliktu a proto byl tento návrh zavržen. Vznesen byl ještě jeden návrh, a sice takový, že by byli nacisté souzeni německými soudy. Jenže zde byla zase připomínka nepovedeného procesu po první světové válce, který skončil fiaskem. Proto byl nakonec proces uspořádán pod taktovkou čtyř spojeneckých velmocí, které Osu porazily.²⁵ Spojeneční žalobci se snažili od samého počátku přesvědčit svět, že proces není politikum a není veden proti německému národu. Sám hlavní americký žalobce Robert Jackson pronesl tuto řeč: „*Chtěli bychom ujasnit, že není naším úmyslem obviňovat německý národ. Kdyby nacionálně socialistický program ochotně přijímaly široké masy německého národa, nebyly by nezbytné SA nebylo by zapotřebí ani koncentračních táborů, ani gestapa.*“²⁶

---

²³ HEYDECKER, s. 129.

²⁴ EČER, s. 174.

²⁵ Tamtéž, s. 5.

²⁶ HEYDECKER, s. 17.

4. Norimberský tribunál a jeho místo v utváření mezinárodního trestního práva

4.1. Místo konání procesu: symbolické město Norimberk

Co se týče místa konání, tak Norimberk nebyl od samého počátku jasnou volbou. Sověti chtěli Berlín, hlavní město říše, Britové zase Mnichov, město, kde Hitler začal svou politickou kariéru a kde se také pokusil v roce 1923 o tzv. pivní puč. Až americký generál Lucius Clay po své návštěvě Norimberku dospěl k názoru, že by to bylo ideální místo pro uspořádání procesu. Jednak z důvodu, že město bylo z větší části zničeno a bylo tedy dokonalým příkladem toho, co nacismus zemi přivodil. Pak bylo město vybráno také proto, že se v něm nacházel jako zázrakem neporušený Justiční palác (*Justizpalast*), kde Hitler absolvoval celou řadu stranických projevů, kde byly vyhlášeny rasistické norimberské zákony a kde se konal pseudoproces s aktéry pokusu o atentát na Hitlera.²⁷

4.2. Význam procesu:

Soud byl vytvořen čtyřmi vítěznými velmocemi a k této dohodě přistoupilo celkem 19 států, mezi nimi i Československo. Jednalo se o první mezinárodní proces svého druhu, kde byl před soud postaven celý režim jeho reprezentanti, tedy ony „temné síly“, jak hovoří Robert Jackson ve své zahajovací řeči.²⁸

4.3. Čtyři body obžaloby:

Spojenecká komise (jejímž členem byl i Bohuslav Ečer) definovala čtyři oblasti zločinecké činnosti a přijala předpisy ohledně stíhání nacistických válečných zločinců v podobě tzv. Charty soudu. Byly to tyto následující: zločin spiknutí, zločin proti míru (Ečer je uvádí pod jednou kategorií, a sice zločiny proti míru), zločin válečný a zločin proti lidskosti. Podle těchto čtyř bodů byli také stíháni a souzeni všichni nacističtí zločinci. Jednalo se o následující zločiny a posuzování zločineckého charakteru následujících organizací: příprava útočné války, koncentrační tábory, perzekuce židů,

---

²⁷ HEYDECKER, s. 131.

²⁸ <http://www.roberthjackson.org/the-man/speeches-articles/speeches/speeches-by-robert-h-jackson/opening-statement-before-the-international-military-tribunal/>

porušování mezinárodních dohod a úmluv, germanizace okupovaných území, nucené práce, gestapo, SA, SS, říšská vláda, vrchní velení ozbrojených sil.²⁹

Protokol měl celkem 17 000 stran. Předloženo bylo celkem 4 000 dokumentů. Obžaloba měla 27 stránek, obžalovací spis má celkem 43 stran velkého archového formátu (A3) a rozsudek čítal 400 foliových stran.³⁰

4.4. Obžalování:

Váleční zločinci byli rozděleni do dvou kategorií. Na ty, jejichž činy se daly lokalizovat místně a na ty, jejichž působení mělo celoevropské dopady. Celkem bylo obžalováno přes dvacet vrcholných představitelů nacistického Německa, kteří byli považováni za „duchovní pachatele“, neboť ve svých vysokých funkcích vydávali nařízení, která byla platná po celé okupované Evropě. Lze je tedy považovat za původce a iniciátory všech zločinů. Tito hlavní pachatelé měli být souzeni přímo Norimberským tribunálem, zatímco ti „lokální“ pachatelé měli být vydáni do země, kde své zločiny spáchali a odsouzeni podle místní jurisdikce. Nutno říci, že mnohdy váleční zločinci spadali do obou kategorií, a často záležel případ od případu, kde byl dotyčný souzen.

Například říšští protektoři Konstantin von Neurath a Wilhelm Frick mohli být souzeni v Československu, ale protože kromě postu protektora zastávali i jiné vysoké funkce v nacistické státní správě, byli nakonec souzeni mezinárodním tribunálem.

Zastupující říšský protektor Kurt Daluege, který byl kromě protektorské funkce též šéfem kriminální policie (KriPo), byl původně vyslýchán v Norimberku, ale na žádost Československa byl vydán do Prahy, kde byl odsouzen a popraven.³¹

Dalším případem územního „překrývání se“ zločinů byl smutně proslulý Jürgen (Joseph) Stroop. Tento likvidátor prvního varšavského (židovského) povstání, místodržitel v Řecku a cvičitel *werwolfů* (budoucích záškodníků pracujících ve Spojenci okupovaném Německu) měl na starosti též vraždu amerických zajatých pilotů. Právě za tento zločin byl nakonec Stroop odsouzen k trestu smrti zvláštním americkým tribunálem. Avšak ihned po vynesení rozsudku v roce 1947 byl Stroop předán do Polska, kde se po celé čtyři roky sbíral podkladový materiál pro sestavení hlavních bodů obžaloby. Při likvidaci varšavského ghetta měl na svědomí celkem

²⁹ http://avalon.law.yale.edu/subject_menus/cases.asp

³⁰ EČER, Bohuslav: *Norimberský soud*. Praha 1946, s. 7, s. 85.

³¹ EČER, Bohuslav: *Norimberský soud*. Praha 1946, s. 53-8, 184-202.

70 000 židů. Jeho proslulá zpráva „*Varšavské ghetto již neexistuje!*“ z roku 1943 se stala hlavním důkazním materiálem v procesu proti jeho osobě.³² Stroop byl popraven až v roce 1952 ve Varšavě.³³

Hlavních „pachatelů“ bylo původně 23. Ne všichni se však provedení rozsudku dočkali; u jednoho bylo vyšetřování z důvodu tělesné indispozice zastaveno a dva spáchali sebevraždu. Další obžalovaný se o sebevraždu pokusil. Rozsudky padly ve dnech 30. srpna a 1. září 1946.³⁴

Jednalo se o následující osoby:

Martin Bormann – člen nejvyššího velení SA, v letech 1933 – 1945 byl říšským vedoucím SA, v roce 1940 se stal vedoucím stranické kanceláře, od roku 1943 byl také Hitlerovým tajemníkem. Ke konci války se též honosil hodností generál SS a byl jmenován vedoucím Volkssturmu. Obviněn z válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. Vinen a odsouzen k trestu smrti provazem v nepřítomnosti.³⁵ Tehdy se ještě nevědělo, že Martin Bormann zemřel v posledních dnech války v ulicích Berlína.³⁶

Karl Dönitz – vrchní velitel válečného námořnictva od roku 1943 a od 1. května 1945 se stal novou hlavou státu jako Hitlerův nástupce. Obviněn ze zločinů proti míru a ze zločinů proti lidskosti. Vinen v bodu 2 a 3 a odsouzen k deseti letům vězení.³⁷

Hans Frank – říšský ministr bez portfeje od roku 1934, nejvyšší správce Generálního gouvernementu. Obviněn z válečných zločinů a ze zločinů proti lidskosti. Byl uznán vinným a odsouzen k trestu smrti provazem.³⁸

Wilhelm Frick – říšský ministr vnitra, říšský protektor v Čechách a na Moravě, též stál v čele ústředních úřadů pro anexi dobytých území. Obviněn ve všech čtyřech bodech. Může za transport Židů z protektorátu do vyhlazovacích táborů. Vinen a odsouzen k trestu smrti provazem.³⁹

---

³² Plný text znění Stroopovy zprávy: <http://avalon.law.yale.edu/imt/1061-ps.asp>

³³ MOCZARSKI, Kazimierz: *Rozhovory s katem – Deník zповědí válečného zločince Jürgena Stroopa*. Brno 2007.

³⁴ HEYDECKER, s. 664.

³⁵ <http://avalon.law.yale.edu/imt/v1-04.asp>

³⁶ EČER, s. 373.

³⁷ HEYDECKER, s. 595.

³⁸ HEYDECKER, s. 59, 589.

³⁹ HEYDECKER, s. 589.

Hans Fritsche – hlavní redaktor oficiální německé tiskové kanceláře, vedoucím rozhlasového vysílání a tiskového oddělení říšského ministerstva propagandy. Obviněn ze zločinů proti míru a válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. Uznán nakonec nevinným a osvobozen.⁴⁰

Walter Funk – Hitlerův hospodářský poradce, tiskový vedoucí říšské vlády, říšský ministr hospodářství, prezident Německé říšské banky. Obviněn ve všech čtyřech bodech. Uznán vinným a odsouzen k doživotí.⁴¹

Rudolf Hess – vůdcův zástupce, říšský ministr bez portfeje. Obviněn ve všech čtyřech bodech. Uznán vinným a odsouzen k doživotnímu vězení.⁴²

Hermann Göring – říšský vedoucí SA, generál SS, prezident pruské policie, prezident Říšského sněmu, říšský ministr letectví, byl v čele koncernu *Herman Göring Werke*, aj. Obžalován ve všech čtyřech bodech. Vinen a odsouzen k trestu smrti provazem. Spáchal sebevraždu požitím cyankáli.⁴³

Alfred Jodl – náčelník operačního oddělení vrchního velení wehrmachtu, náčelník generálního štábu wehrmachtu. Obviněn ve všech čtyřech bodech. Vinen a odsouzen k trestu smrti provazem.⁴⁴

Ernst Kaltenbrunner – generál SS, generál policie, vedoucí RSHA, náčelník SiPo a SD. Obviněn ze zločinů proti míru, z válečných zločinů a ze zločinů proti lidskosti. Vinen a odsouzen k trestu smrti provazem.⁴⁵

Wilhelm Keitel – náčelník vrchního velení wehrmachtu, polní maršál. Obviněn ve všech čtyřech bodech, vinen a odsouzen k trestu smrti provazem.⁴⁶

Alfried von Krupp und Bohlen – vedoucí Friedrich-Krupp-AG, prezident říšského svazu průmyslu. Obviněn ve všech čtyřech bodech. Pro vysoký věk a špatný zdravotní stav bylo od jeho stíhání upuštěno.⁴⁷

---

⁴⁰ EČER, s. 372.

⁴¹ HEYDECKER, s. 590.

⁴² EČER, s. 355.

⁴³ EČER, s. 354, HEYDECKER, s. 586.

⁴⁴ HEYDECKER, s. 591.

⁴⁵ <http://avalon.law.yale.edu/imt/01-02-46.asp#kalt>

⁴⁶ HEYDECKER, s. 587-8.

⁴⁷ <http://avalon.law.yale.edu/imt/v1-15.asp>

Robert Ley – vedoucí Německé fronty práce, generál SA, spoluorganizátor Ústředního dozorčího úřadu pro péči o cizí dělníky. Obviněn ze zločinů proti míru, válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. Spáchal sebevraždu oběšením v počáteční fázi procesu.⁴⁸

Konstantin von Neurath – říšský protektor pro Čechy a Moravu. Odsouzen k patnácti letům vězení.⁴⁹

Franz von Papen – říšský kancléř, vicekancléř, velvyslanec v Turecku. Obžalován ze zločinů proti míru a zločinu spiknutí. Tribunál jej uznal nevinným.⁵⁰

Erich Raeder – nejvyšší velitel německého válečného loďstva, velkoadmirál. Obžalován ze zločinů proti míru, zločinu spiknutí a válečných zločinů. Uznán vinným a odsouzen na doživotí.⁵¹

Joachim von Ribbentrop – velvyslanec ve Velké Británii, ministr zahraničí, generál SS, člen vůdcova politického štábu ve vůdcově hlavním stanu. Obžalován ve všech čtyřech bodech. Vinen a odsouzen k trestu smrti provazem.⁵²

Alfred Rosenberg – vrchní ideolog nacismu, říšský vedoucí NSDAP pro světový názor, vydavatel nacistických novin *Völkischer Beobachter*, říšský ministr pro obsazená území, generálem SA a SS. Obžalován ve všech čtyřech bodech, vinen a odsouzen k trestu smrti provazem.⁵³

Fritz Sauckel – generální zplnomocněnec pro pracovní nasazení, spolu s Leyem vedoucí říšského úřadu pro péči o zahraniční dělníky, generál SA a SS. Obviněn ve všech čtyřech bodech, uznán vinným a odsouzen k trestu smrti provazem.⁵⁴

Hjalmar Schacht – říšský ministr hospodářství, prezident Německé říšské banky. Obžalován ze zločinů proti míru a zločinu spiknutí. Uznán nevinným a osvobozen.⁵⁵

---

⁴⁸ HEYDECKER, s. 139.

⁴⁹ případ Neuratha Ečera velmi zajímavý: obšírně nás spravuje o všech jeho zločinech a taktéž nás informuje o tom, že nakonec o vlas unikl trestu smrti. EČER, s. 368-72.

⁵⁰ HEYDECKER, s. 597, Ečer, s. 367.

⁵¹ HEYDECKER, s. 94-5.

⁵² EČER, s. 356.

⁵³ HEYDECKER, s. 588.

⁵⁴ HEYDECKER, s. 591.

⁵⁵ Ečer popisuje jeho případ velmi důkladně; též dodává, že přestože se proti němu nashromáždila celá řada důkazů, byl nakonec osvobozen. EČER, s. 360-2.

Baldur von Schirach – říšský vůdce mládežnické organizace *Hitlerjugend*, říšský vedoucí v NSDAP pro výchovu mládeže. Obžalován ze zločinů spiknutí a zločinů proti lidskosti. Vinen a odsouzen k dvaceti letům vězení.⁵⁶

Arthur Seyss-Inquart – ministr zahraničí, ministr pro bezpečnost v Rakousku, spolkový kancléř Rakouska, šéf civilní správy v jižním Polsku, zástupce generálního guvernéra obsazených polských území a říšský komisař pro okupované Nizozemí. Obviněn ze všech čtyř bodů. Vinen a odsouzen k trestu smrti provazem.⁵⁷

Albert Speer – ministr pro výzbroj a munici, vedoucí Todtovy organizace. Obžalován ze všech čtyř bodů. Vinen a odsouzen k dvaceti letům vězení.⁵⁸

Julius Streicher – generál SA, šéfredaktor štvavých novin *Der Stürmer*. Obviněn ze zločinů proti míru a ze zločinů proti lidskosti. Uznán vinným a odsouzen k trestu smrti provazem.⁵⁹

---

⁵⁶ EČER, s. 364, dále: HEYDECKER, s. 594.

⁵⁷ HEYDECKER, s. 592.

⁵⁸ HEYDECKER, s. 592.

⁵⁹ EČER, s. 360.

5. Přínos Československa k potrestání válečných zločinců a k Norimberskému tribunálu

Již samotný proces rozbití Československa byl později považován za akt provedený v rozporu s mezinárodním právem a tudíž nelegitimní. Avšak v roce 1938 námitky české veřejnosti, hlavně tedy dr. Bohuslava Ečera nikdo nebral vážně. Generál Ečer, významný brněnský právník a erudovaný znalec mezinárodního práva se svými aktivitami významně zapsal do procesu trestání nacistických válečných zločinců.

5.1. Krátká biografie Bohuslava Ečera

Bohuslav Ečer se narodil 31. července 1893 v Hranicích na Moravě. Po gymnaziálních studiích studoval práva na Vídeňské universitě, která však nedokončil, protože byl povolán do armády. Studia práv dokončil až po skončení války na pražské Karlově universitě. Není tajemstvím, že byl členem sociálně demokratické strany, a později i komunistické strany. Z KSČ byl po její bolševizaci vyloučen a v roce 1929 opět vstoupil do sociální demokracie. Vedle advokátní praxe se věnoval i politice a také se věnoval aktivně studiu jazyků, konkrétně němčiny, ruštiny, angličtiny a francouzštiny. Byl přesvědčen, že jejich znalost je nezbytná pro mezinárodní komunikaci a jejich dobrou znalost také zúročil na Norimberském tribunálu.⁶⁰

Ečer se velmi angažoval v protifašistických aktivitách. V roce 1936 byl členem Výboru pro pomoc demokratickému Španělsku a v roce 1938 odcestoval do Velké Británie, kde přednášel o nacismu a Československu. Snažil se burcovat lid Anglie, aby vystoupil na podporu Československa, ale marně. Po návratu do okleštěného Československa sbíral písemný a mapový materiál ohledně bezpráví, kterého se Hitler dopouštěl vůči Československu. Jelikož mu z německé strany reálně hrozilo nebezpečí, počátkem dubna 1939 emigroval i s rodinou přes Záhřeb do Paříže. Zde sepsal dílo *Okupace Čech a Moravy a zřízení protektorátu ve světle práva mezinárodního*, které ale kvůli německému útoku zůstalo jen v originále. Nějakou

---

⁶⁰ FENYK, Jaroslav: *Gen. prof. JUDr. Bohuslav Ečer*. Universitas, Brno, Masarykova universita, 2008, Roč. 41, no. 3, s. 62.

dobu pobýval ve Vichystické Francii, kde v roce 1942 vystudoval mezinárodní právo na Ústavu pro studium mezinárodního práva. V září 1942 odletěl do Velké Británie, kde se nadále věnoval otázkám mezinárodního práva a válečných zločinů.

Spolupracoval s exilovou vládou a také byl členem komise Mezinárodního sdružení právníků pro válečné zločiny.⁶¹ Posléze byl v roce 1943 delegován do Komise Spojených národů pro vyšetřování válečných zločinů, kde mohl naplno rozjet své aktivity a přesvědčování, že je třeba uspořádat po válce mezinárodní soud.

Po skončení války se zásadním způsobem zasadil o vytvoření Mezinárodního vojenského tribunálu a jako předseda československé delegace a člen vyšetřovacího týmu prosazoval pátrání po nacistických zločincích. „*Jeho úsilí dostat válečné zločince před soud bylo neúporné,*“ pamatuje si hlavní žalobce při norimberském procesu Robert H. Jackson.⁶²

Taktéž byl jedním z vyšetřovatelů – vyšetřoval například Ribbentropa, Göringa, či Keitela.⁶³ Francouzi, Britové i Rusové se prý divili, jak je možné, že Ečer vždy při výslechu získá více informací. Na to prý odpověděl: „*Není třeba bít a užívat německých metod. Stačí odepřít odpověď na otázku, co je s jejich rodinou. Jsou to zbabělci, skety, bez špetky osobní statečnosti.*“⁶⁴

Po válce působil nějaký čas jako jeden z patnácti soudců Mezinárodního dvora v Haagu. Poté se věnoval akademické kariéře; vyučoval na brněnské universitě mezinárodní právo. Cítil se však velmi vyčerpaný a proto odešel v roce 1953 do důchodu. Vzhledem k tomu, že s komunistickým režimem nesouhlasil, dalo se čekat, že bude nějakým způsobem perzekvován. Jelikož na své chatě náhle dne 14. března 1954 zemřel na infarkt, komunisté zavřeli alespoň jeho dceru Jarmilu.⁶⁵

5.2. Ečer a K. H. Frank

V Československu si vysloužil obdiv především vypátráním bývalého protektorátního státního tajemníka K. H. Franka v americkém zajetí a zajištěním jeho vydání dne 16. července 1945 do Prahy. Byl též prvním, kdo „kata českého národa“

⁶¹ Tamtéž, dále: http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=5794

⁶² <http://www.sedmicka.cz/brno-vyskov/clanek/general-ecer-neumorny-lovec-nacistu-136217>

⁶³ EČER, Bohuslav: *Norimberský soud*. Praha 1946, s. 46-60.

⁶⁴ BRABEC, Martin: *Čeští lovci nacistů*. In: Extra válka II. světová, březen 2012, s. 24.

⁶⁵ FENYK, s. 62, dále: BRABEC, Martin: *Čeští lovci nacistů*. In: Extra válka II. světová, březen 2012, 25.

vyslýchal. První výslech trval dva dny a Ečer při nich odkryl závažné zločiny, které Američany přesvědčily o nutnosti vydání Franka do Prahy. Frank se trestu smrti neobával – choval se zprvu arogantně, prohlašoval o sobě, že je politický vězeň a odmítal se s kýmkoli z Československa bavit. Dále říkal, že se stahuje z politiky a že chce dožít v pokoji v Čechách. Ečerovi se ale povedlo jej zlomit. „*Nepoužil jsem a nepoužiji vašich metod. Těch se bát nemusíte. Nejsme Němci, nemstíme se. Budeme jen trestat,*“ říkal klidně Frankovi.⁶⁶ Ten se ale prý při výslechu choval ochotně a vypovídal. Dokonce se snažil zachránit si život výrokem, že před válkou byl poslancem československého parlamentu a má tedy nárok na imunitu. Pochopitelně, všechny přítomné tím pobavil. Nakonec byl K. H. Frank odsouzen a popraven dne 22. května 1946 v Pankrácké věznici.⁶⁷

5.3. Ečerův přínos k utvoření nových mezinárodních právních norem

Dnes již existence práva, které odsuzuje agresi a zločiny genocidy, je nezpochybnitelnou a nenapadnutelnou normou. Avšak cesta k akceptování, přijetí a aplikování těchto norem byla dlouhá. U zrodu čtyř hlavních bodů obžaloby stál právě JUDr. Bohuslav Ečer.

„Prosazoval názory, které předčily jeho dobu a k nimž se odborníci vrací s odstupem let. Byl nesporně významnou českou i mezinárodní právníckou osobností první poloviny dvacátého století,“ oceňuje Ečerův přínos Jaroslav Fenyk, profesor Právnické fakulty Masarykovy univerzity Brno.⁶⁸

Když se Ečer stal členem Komise pro vyšetřování válečných zločinů, neměl v žádném případě vyhráno. Jak uvádí ve svých vzpomínkách – jeho největšími odpůrci byli britští politikové, kteří v roce 1938 razili kurz appeasementu a kteří stále ovládali státní správu. Největším „protivníkem“ mu byl sir Cecil Hurst, který byl přímo předsedou komise. Razil velmi opatrný kurz a vůči Ečerovým návrhům byl vždy skeptický. Dokonce byl skeptický i vůči myšlence zřízení mezinárodního tribunálu. Tyto mnichovské kruhy se jednoduše obávaly toho, že by při případném procesu vyplynulo, že svým jednáním Hitlerovi pomohli ve zlikvidování Československa a

⁶⁶ BRABEC, Martin: *Čeští lovci nacistů*. In: Extra válka II. světová, březen 2012, 24.

⁶⁷ FENYK, Jaroslav: *Gen. prof. JUDr. Bohuslav Ečer*. Universitas, Brno, Masarykova universita, 2008, Roč. 41, no. 3, s. 63.

⁶⁸ <http://www.sedmicka.cz/brno-vyskov/clanek/general-ecer-neumorny-lovec-nacistu-136217>

Ečer jim velmi dobře rozuměl.⁶⁹ Operovali mimo jiné argumenty *nullum crimen sine lege* a také byly vznášeny sporné argumenty o vině nadřízeného, či o imunitě hlavy státu.⁷⁰

V dubnu 1944 oné komisi předložil návrh, aby útočná válka byla prohlášena za zločin.⁷¹ Konkrétně žádal, aby byli nacisté pohnáni před soud za rozpoutání světové války, za porušení zákonů a zvyků válečných a za zločiny proti humanitě, spáchané na lidech jen z důvodu rasy, náboženství nebo náboženského smýšlení.⁷² Právní výbor to sice přijal, ale komise návrh vrátila zpět k přezkoumání. V následné polemice zůstal Ečer se svým návrhem osamocen, ale nevzdal se jej. V říjnu toho roku byl již úspěšný; jeho návrh byl následně schválen a přijat všemi členy komise i spojeneckými vládami.

Jeho definice zločinů proti míru byla následující:

1) zločiny proti míru: plánování, příprava, podněcování, nebo rozpoutání útočné války nebo války, jíž se porušují mezinárodní smlouvy, dohody nebo záruky, nebo účast na společném plánu nebo spiknutí za účelem spáchání kteréhokoliv z předchozích zločinů.⁷³

Ečer se kromě toho zasadil i o prosazení definice zločinů proti lidskosti – tedy špatné zacházení, či vražda jenom kvůli příslušnosti k určité rase nebo pro politické, či náboženské přesvědčení. Zahrnutí těchto druhů zločinu do Charty soudu považuje Ečer za velmi významný moment:

„Tím, že bylo v Chartě soudu prohlášeno za zločin ... připravování a rozpoutání útočné války a tím, že byly do Charty soudu pojaty zločiny proti humanitě a že nacisté za ně byli soudem potrestáni, staly se Charta soudu a rozsudek na jejím základě vyneseny, opravdovým mezníkem ve vývoji mezinárodního práva. Teprve od tohoto okamžiku stává se mezinárodní právo skutečným ochráncem míru a pokoje a záštitou lidských práv. Tím teprve mezinárodní právo začíná plnit svoji vlastní funkci.“⁷⁴

---

⁶⁹ EČER, s. 14.

⁷⁰ Tamtéž, s. 18.

⁷¹ FENYK, s. 63.

⁷² EČER, s. 17.

⁷³ Tamtéž, s. 18.

⁷⁴ Tamtéž, s. 21.

Byl to právě Bohuslav Ečer, který se významným způsobem zasadil o přijetí všech tří bodů obžaloby a definici mezinárodních zločinů. Zvláště je mu připisováno, že si prosadil uznání přípravy útočné války jako zločin potrestatelný mezinárodním právem. Jeho aktivity byly v každém případě velmi zásadní a přelomové a s jeho definicemi zločinů se setkáváme dodnes.

5.4. Zpráva Wetzlera a Vrby

Jen malému počtu odvážných vězňů se podařilo z nějakého vyhlazovacího tábora uprchnout a jejich počet by se dal spočítat na prstech rukou. Pokus o útěk se rovnal rozsudku smrti; ten, kdo byl chycen (a byla jich zdrcující většina), byl mučen a před nastoupeným táborem pomalu oběšen. Z největšího vyhlazovacího tábora Osvětimi (pol. Oświęcim) se jako jedněm z mála podařilo uprchnout dvěma slovenským židům – Rudolfu Vrbovi (vlastním jménem Walter Rosenberg) a Fredovi Wetzlerovi. Ti se na jaře roku 1944 (po celé řadě dlouhých a detailních příprav) o útěk pokusili, a shodou neskutečných náhod se jim podařilo vyvážnout. Museli projít několika silně střeženými pásmy a díky chytrému a do detailů promyšlenému plánu a díky nutné dávce štěstí se dostali zpět na Slovensko, kde se ukrývali u odbojářů. Spolu pak oba sepsali 25. dubna 1944 v Žilině zprávu pro spojence, známou jako *Zpráva Wetzlera a Vrby*, ve které popsali realitu KT Osvětim se vším ponižováním, mučením a chladnokrevným, technokratickým vražděním. Zbožným přáním obou uprchlých vězňů bylo nejen to, aby se jejich zpráva dostala nejen k nejvyšším představitelům spojeneckých států, ale také aby byli varování maďarští židé před transportem na východ, a aby byly Spojenci bombardovány železniční trať vedoucí do Osvětimi a krematoria, ve kterých byly páleny ostatky zavražděných. Bohužel – během války se této zprávě z mnoha důvodů nepopřálo sluchu. Avšak v době konání norimberského procesu se tato zpráva stala základním důkazním dokumentem, na jehož základě byly odhaleny strašné zločiny ve vyhlazovacích táborech a na němž byla postavena obžaloba. Čtyřicetistránková *Zpráva Vrby a Wetzlera* z dubna 1944 není jen popisem nacistické vyhlazovací mašinérie, ale obsahuje též odhady počtu obětí. Oba autoři se snažili počítat transporty v době, kdy se v KT Osvětim nacházeli (1942–1944) a celkem se dobrali k počtu 1 765 000 zavražděných. I když se ve svém

odhadu museli nutně mýlit, na důležitosti zprávy to nic nemění.⁷⁵ Stěžejní je fakt, že přinesli jako jedni z prvních svědectví o systematickém a masovém vyvražďování. Zprávu Wetzlera a Vrby můžeme považovat za zásadní přínos Československa k odhalování zločinů holocaustu a trestání nejen hlavních původců, ale i konkrétních trýznitelů.⁷⁶

Jejich zpráva mimo jiné také určila jméno velitele KT Osvětim, SS-mana Rudolfa Höße. I tento muž, který velel vyhlazovacímu táboru od samého počátku jeho existence a který se znal osobně s Himmlerem, se snažil po válce „zmizet“ ve wehrmachtu, aby se tak vyhnul odpovědnosti. V roce 1946 byl ale dopaden a vydán do Polska, kde ho Nejvyšší národní tribunál odsoudil k trestu smrti. Rozsudek byl vykonán v dubnu 1947 v Osvětimi.⁷⁷

---

⁷⁵ Údaje o konečném čísle osvětimských obětí se často diametrálně liší, a proto není možné s konečnou přesností stanovit oficiální číslo. Zde vycházíme z čísel uvedených na oficiální stránce památníku Osvětim: http://en.auschwitz.org.pl/h/index.php?option=com_content&task=view&id=14&Itemid=13&limit=1&limitstart=3

⁷⁶ Popis útěku z Osvětimi a plné znění zprávy možno nalézt v: VRBA, Rudolf: *Utekl jsem z Osvětimi*. Praha 2007.

⁷⁷ Höß, Rudolf: *Velitelem v Osvětimi*. Autobiografické zápisky. Praha 2007, s. 14-21.

6.Vznik dekretů prezidenta republiky

6.1.1. Cesta k dekretům

Pro detailnější pochopení smyslu a potřebě vzniku dekretů prezidenta republiky, je nutné znát nejen právní rámec, ve kterém se tehdy bývalý prezident Edvard Beneš (resp. Exilová vláda) pohyboval, ale neméně důležité je mít povědomí o emocionálním stavu a politickém duchu národa, který cítil zklamání, zlost a zoufalství způsobené historickými událostmi v meziválečném období.

Dne 30. 9. 1938, byla na konferenci v Mnichově podepsána představiteli vlád Velké Británie (Neville Chamberlain), Francie (Édouard Daladier), Německa (Adolf Hitler) a Itálie (Benito Mussolini) dohoda, která měla nejen velký vliv na rovnováhu ve střední a východní Evropě, ale zejména měla zásadní dopad na suverenitu a svobodu Československa.⁷⁸ Jednalo se o dohodu, jejímž předmětem bylo připojení pohraničních území Československé republiky, které bylo obýváno německou většinou, k nacistickému Německu. Za touto dohodou stála rozsáhlá kampaň Sudetoněmecké strany Konráda Henleina, rozpoutaná kvůli údajnému útisku 3 milionů Němců na čs. území, která byla doprovázena nátlakem na čs. vládu. Dále byla tato dohoda výsledkem britsko – francouzské politiky appeasementu, kterou Chamberlain a Daladier chtěli zastavit Hitlerovu rozpínavost, avšak na úkor Československa.⁷⁹

Mnichovským diktátem začal proces rozbití společného státu se Slováky, přičemž následovala vojenská okupace zbylého území Čech. Ta započala 14. resp. 15. 3. 1939 a měla za následek rozpoutání silných domácích, ale i zahraničních protiněmeckých nálad.⁸⁰ Bez ohledu na politickou orientaci se občané, kteří se nesmířili s Mnichovským diktátem, pustili podle svých sil a možností do boje za znovuoobnovení Československa. Rozhodující úloha v tomto zápase připadla zahraničnímu odboji, do jehož čela se oproti svým politickým odpůrcům postupně prosadil bývalý čs. prezident Edvard Beneš.⁸¹

Počáteční aktivitu E. Beneše na poli zahraničního odboje můžeme spatřovat v rozesílání telegramů vedoucím představitelům velmocí a generálnímu sekretáři

---

⁷⁸ Text Mnichovské dohody např. v: <http://www.military.cz/opevneni/mnichov.html>

⁷⁹ K problematice Mnichovské dohody více např.: FILÍPEK, Jan: Mnichov 1938. Hra o Československo. Praha 2001.

⁸⁰ MARŠÁLEK, Pavel: *Protektorát Čechy a Morava*. Praha 2002, s. 167.

⁸¹ VYKOUPILO, Libor: *Slovník českých dějin*. Brno 2000, s. 666.

Společnosti národů, ve kterých protestuje proti obsazení českých zemí.⁸² Veškeré své další působení podřídil tomu, aby dosáhl sjednocení emigrace a aby se vytvořil legitimní reprezentační orgán. Také se snažil o to, aby se na mezinárodním fóru prosadila teze o dalším nepřetržitém trvání čs. republiky jako subjektu mezinárodního práva (tzv. teorie právní kontinuity).⁸³ Nebylo to vůbec snadné, protože většina jejího území byla okupována cizí vojenskou mocí a na zbytku existoval klerofašistický Slovenský stát.⁸⁴

Beneš spolu se svými spolupracovníky vycházel z toho, že Československo nezaniklo ani pohrůzkami vynucenou separací Slovenska, tím méně pak nacistickou okupací českých zemí. Považoval ji za pouhý prozatímní stav, k němuž, aby se stal definitivním, by musel přistoupit mezinárodněprávní titul, opravňující Německo k anexi jeho území. Trval na tom, že mezinárodněprávně a politicky existuje stát Čechů a Slováků dále, zvláště když se nacisté podle něho nemohli dovolávat ani obyčejové normy mezinárodního práva o debelaci, protože jim nebyla předána část čs. zastupitelských úřadů. A k tomu všemu, byl mocnostmi podán protest proti agresivnímu počínání ze strany nacistického Německa a tudíž, nebyl právně uznaný.⁸⁵

Dr. Beneš ale nespatořoval obnovení Československa v podobě územně okleštěné druhé republiky z období mezi 30. 9. 1938 (Mnichovská dohoda) a 15. 3. 1939 (vznik samostatného slovenského státu a protektorátu Čechy a Morava), ale rozsahu z dob první republiky. Pomnichovská republika se totiž značně lišila od té předmnichovské ČSR. Mimo značné sílící politické orientace k fašismu, stále větší podpory antisemitských nálad mezi skupinami obyvatel a celkovou politickou a morální krizí, byl značný negativní vliv zabraného území na hospodářství státu. ČSR přišla zhruba o třetinu svého území (41 098 km) a zhruba 5 mil. obyvatel, přičemž z toho bylo 1 431 000 Čechů a Slováků. Rozkládala se tedy na ploše 98 880 km a měla asi 10 370 000. Libor Vykoupil vyčísluje procentuální ztráty následovně:

„Na všech okupovaných územích ztratila ČSR asi 35% veškeré průmyslové kapacity, mimo jiné 92 % těžby hnědého a 55 % těžby černého uhlí, 65 % průmyslu skla a bižuterie, 54 % papírenského prům., 39 % chemického prům., 30 %

⁸² BENEŠ, Edvard: *Paměti III. Dokumenty*. Praha 2008, s. 345.

⁸³ BENEŠ, Edvard: *Demokracie dnes a zítra*. Praha 1948, s. 189-197.

⁸⁴ VYKOUPIL, Libor: *Slovník českých dějin*. Brno 2000, s. 362.

⁸⁵ MARŠÁLEK, Pavel: *Protektorát Čechy a Morava*. Praha 2002, s. 167.

kovoprůmyslu. Co se týká zemědělství tak tam přišla o 83 % orné plochy tabáku, 64 % chmele, 58 % kukuřice, 33 % pšenice. Přišla o 35 % veškeré železniční síť, přičemž došlo k přerušení všech významných tratí. Výsledkem rychlého přeorientování zahraničního obchodu na Německo, bylo 41 % obchodního podílu Německa z roku 1939 oproti 31 % z roku 1938.“⁸⁶

Nehledě na to, že Československá armáda byla v roce 1938 poměrně dobře a moderně vyzbrojena. Československo si bylo vědomo rostoucího nebezpečí ze strany svého německého souseda, a proto tedy ze státního rozpočtu odcházelo stále více prostředků na zbrojení. Dne 16. června 1936 schválila vláda ČSR výstavbu pohraničních opevnění i výzbrojního programu armády s cílem modernizovat armádu a zvýšit její bojeschopnost.⁸⁷ A proto když v březnu 1939 padla výzbroj za více než 24 miliard korun do rukou, neváhal ji s úspěchem použít na západní i východní frontě.

Důležitým mezníkem pro možnost vydávání dekretů prezidenta republiky, bylo bezpochyby uznání československé exilové vlády a spolu s ní celé prozatímní státní zřízení ČSR v exilu Velkou Británií. Stalo se tak na základě dopisu odeslaného britským ministrem zahraničních věcí lorda E. Halifaxe E. Benešovi.⁸⁸ Toto státní zřízení bylo tvořeno prezidentem republiky E. Benešem a exilovou vládou vedenou Msgre. J. Šrámkem, státní radou, jako poradním orgánem prezidenta a vlády.⁸⁹ Prezident republiky ke svým legislativním úkonům potřeboval souhlasu Národního shromáždění i jeho Stálého výboru, což v době okupace Československa nebylo možné. Proto od 15. října 1940, na základě ústavního dekretu č. 2. provádělo prozatímní státní zřízení ČSR legislativní činnost formou dekretů prezidenta republiky. Vůbec prvním vydaným dekretem, byl ústavní dekret č. 1 ze dne 21. 7. 1940 o prozatímním výkonu moci zákonodárné, podle kterého mohl dále vydávat dekry prezident republiky k návrhu vlády a kontrasignace ministerského předsedy exilové vlády a ministrů pověřených jejich provedením.⁹⁰ Těmito dvěma dekry v podstatě započalo dekretální období čs. zákonodárství. Vydávaly se jak dekry

---

⁸⁶ VYKOUPIĽ, Libor: *Slovník českých dějin*. Brno 2000, srov.: TOMÁŠEK, D.: *Deník druhé republiky*. Praha 1988.

⁸⁷ *Vojenské dějiny Československa IV*. Praha 1985, s. 46.

⁸⁸ BENEŠ, Edvard: *Paměti III. Dokumenty*. Praha 2008, s. 389.

⁸⁹ Tamtéž, s. 391.

⁹⁰ Tamtéž, s. 391.

ústavní tak běžné. Z procesního hlediska nebyl v jejich vydávání rozdíl, odlišnosti spočívaly v tom, jakou právní materii upravovaly.⁹¹

Dekrety měly být vydávány jen v nezbytných případech a měly maximálně ochraňovat ústavou zaručená práva československých občanů. Mezi lety 1940 – 1943 se dekrety týkaly orgánů prozatímního státního zřízení, státních rozpočtů, československých vojenských jednotek, zastupování státu navenek, uzavírání mezinárodních smluv, vyhlášení válečného stavu, atd. Vydávání dekretů v této době, nebylo ničím neobvyklým ani pro jiné státy, stejným způsobem (vydávání nařízení bez souhlasu s parlamentem) postupovaly za druhé světové války exilové vlády Polska, Nizozemska, Belgie, Jugoslávie, Norska či Lucemburska.⁹² Pro čs. právo nebylo vydávání dekretů ničím novým. Byly vydávány již dříve, při jmenovacích aktech prezidentových. Jak je uvedeno výše, dekrety vydávané dr. Benešem, byly vydávány bez součinnosti Národního shromáždění a Stálého výboru. Tato činnost, ale neměla oporu ve znění Ústavní listiny Československé republiky z r. 1920. Na druhou stranu vláda protektorátu Čechy a Morava v čele se státním prezidentem, nebyly orgány Československé republiky. Nejen proto, se v obdobných sporech o ústavnost a platnost takových nařízeních před anglickými soudy, dospělo experty k názoru, že takové postupy exilových vlád, jsou zdůvodněny uvedeným stavem nouze. Prezident dekrety nevydával na základě svého uvážení, ale podepisoval je a na některých jejich částech se aktivně účastnil. Pokaždé byly předkládány na návrh vlády. Na jejich vytváření a paragrafovém znění se podílela Právní rada, jakožto odborný orgán, který byl založen 4. 2. 1942 rozhodnutím prezidenta Beneše (nikoliv dekretem). Po skončení války se tato činnost převedla na vlády v Praze. Z toho vyplývá že, dekrety vydávané prezidentem Edvardem Benešem, můžeme rozdělit do 3 částí podle období a obsahu právních vztahů, které upravovaly.

- 1) 1940 – 1944 Jednalo se o dekrety, vydávané v Londýnském exilu. Obsahem bylo především utvoření fungující československé exilové vlády a jejich orgánů, stejně tak armády a jejich organizací.

---

⁹¹ NĚMEČEK, Jan a kol.: *Cesta k dekretům a odsunu Němců*. Praha 2002, s. 23.

⁹² *Třetí říše a druhá světová válka. Lexikon německého nacionálního socialismu 1933 – 1945*. Praha 2004, s. 309.

2) 1943 – 1945 Taktéž vydávané v exilu v Londýně. Upravovaly zejména převzetí kontroly osvobozeného území Československa od spojeneckých armád a organizaci poválečné československé vlády.

3) 1945 Vydávány v poválečném Československu nově vyhlášenou vládou v Košicích. Nový parlament ještě nebyl vytvořen a tak rozhodnutí této vlády musela být provedena formou dekretů prezidenta republiky.⁹³

Hlavním tématem této diplomové práce je zmapovat poválečné potrestání nacistických válečných zločinců v ČSR před mimořádnými lidovými soudy na základě tzv. retribučních zákonů. Proto se dále bude zabývat poslední částí, tedy vydáváním dekretů od roku 1945.

6.1.2. tzv. Velký retribuční dekret

Klíčovým dekretem bylo podepsání dekretu č. 16/ 1945 Sb. částka 9 - tzv. Velkého retribučního dekretu prezidentem republiky o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech.⁹⁴ Platnost Velkého dekretu se vztahovala jen na české území a navazovala na původní londýnský retribuční dekret. Podle Jana Kuklíka prezident dekret podepsat v exilu nechtěl, neboť přesně nevystihoval poměry doma. Beneš tvrdil, a v tomto panuje mezi historiky shoda, že finální podobu dekretu bude potřeba konzultovat s příslušníky domácího odboje. Po jednáních se Slovenskou národní radou prohlásil, že pokud má dekret podepsat, musí obsahovat možnost změny po návratu do vlasti. Mečislav Borák vidí váhavost prezidenta někde zcela jinde. Beneš se prý bál podepsat, protože se obával lidovosti soudů a v této podobě dekret podepsat nechtěl. Souzení se mělo konat před mimořádnými lidovými soudy a měli zde být potrestáni jak váleční zločinci, kteří páchali zločiny proti Československu, ale stejně tak i kolaboranti z řad domácího obyvatelstva. Velký dekret vycházel podstatně ze zákona č. 50/1923 Sb. na ochranu republiky a to především v hlavě první, kde byly obsaženy skutkové podstaty, úklady o republiku, ohrožení bezpečnosti republiky, zrada státního tajemství, vojenská zrada a násilí proti ústavním činitelům, zde však byly oproti dřívější hmotně právní úpravě, vyšší trestní sazby v podobě těžkého

---

⁹³ KAPLAN, Karel a kol.: *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945*. Praha .....

⁹⁴ Sběrka zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1945, s. 26.

žaláře od dvaceti let až doživotí, nebo zde hrozil až trest smrti⁹⁵. Dekret se lišil především ve změněné liteře zákona, důvodem bylo, aby jeho doslovné znění nepohoršovalo komunisty. Nové přísnější trestní sazby obsažené v dekretu upravovaly některé zločiny trestné podle zákona na ochranu republiky, pokud byly spáchány od Mnichovské dohody do ukončení války a zároveň upravoval i některé nové trestné činy. Patřily sem zejména zločiny, kterých se dopustili příslušníci německé menšiny a to: zastávání funkce v NSDAP nebo SdP, SS, propagace nebo podpora fašistického nebo nacistického hnutí a řada jiných jednání namířených proti československému státu, jeho občanům a majetku

viz. § 2 „ Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) byl členem organizací: Die Schutzstaffeln der Nationalsozialistischen Deutschen Arbeiterpartei (S.S.), nebo Freiwillige Schutzstaffeln (F. S.), nebo Rodobraný, nebo Szabadcsapatok, nebo jiných zde nejmenovaných organizací podobné povahy, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí.“⁹⁶

A § 3 „(1) Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18) propagoval nebo podporoval fašistické nebo nacistické hnutí, nebo kdo v oné době tiskem, rozhlasem, filmem nebo divadlem, nebo na veřejném shromáždění schvaloval nebo obhajoval nepřátelskou vládu na území republiky nebo jednotlivé nezákonné činy okupačních velitelství a úřadů a orgánů jim podřízených, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let, spáchal-li však takový zločin v úmyslu, aby rozvrátil mravní, národní nebo státní vědomí československého lidu, zejména československé mládeže, trestá se těžkým žalářem od deseti do dvaceti let, a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí, nebo smrtí.“⁹⁷

(2) Kdo v téže době byl činovníkem nebo velitelem v organizacích Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP) nebo Sudetendeutsche Partei (SdP) nebo Vlajka, Hlinkova nebo Svatoplukova Garda, nebo v jiných

---

⁹⁵ Tamtéž, s. 27.

⁹⁶ Tamtéž, s. 27-8.

⁹⁷ Tamtéž, s. 28.

fašistických organizací podobné povahy, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let.“⁹⁸

Dekret byl rozdělen do dvou Hlav a měl celkem 34 paragrafů. První Hlava obsahovala, zločiny proti státu, proti osobám a udavačství a všeobecná ustanovení. Druhá Hlava upravovala způsob soudního řízení pro zločiny uvedeny právě v tomto dekretu.

§ 21 (1) Mimořádným lidovým soudům přísluší souditi všechny zločiny trestné podle tohoto dekretu.

Jednalo se o řízení vedené před orgány, které byly vytvořeny narychlo a velice účelově. Nemůže být sporu o tom, že se nejednalo o soudnictví právní, nýbrž politické a bylo vedeno v duchu „národní očisty“. Retribuce, tedy neměla za hlavní cíl vykonávat spravedlnost, ale především jakési vyrovnání či pomstu mající „sociálně výchovnou funkci“, ostatně tak o Retribuci (lat. Retributio – odměna, odplata) hovoří žalobce v procesu s J. Tisem, A. Rašla.⁹⁹

Zločiny podle velkého dekretu, se tedy soudily před speciálně, pro tyto účely zřízenými „mimořádnými lidovými soudy“. Mimořádný lidový soud soudil v tříčlenných senátech, složených z předsedy, jímž byl soudce z povolání, a ze dvou soudců z lidu; pokud skončilo předchozí řízení rozsudkem, soudil mimořádný lidový soud v senátech pětičlenných, složených z předsedy, jímž byl soudce z povolání, který byl jmenován prezidentem republiky a ze čtyř laických přísedících, jmenovaných vládou na návrhy národních výborů.

6.1.3. Soudci z lidu

Výkon činnosti soudce z lidu byl občanskou povinností. Porušením této povinnosti bez náležité omluvy, zejména pak nedostavením se k hlavnímu přelíčení, nebo opuštěním soudní síně před vynesení rozhodnutí, hrozilo soudci z lidu uložení pořádkové pokuty do 10 000 Kčs, trestu vězení do osmi dnů, nebo podle situace náhrada nákladů vynaložených na zmařené hlavní přelíčení. Tyto sankce ukládal předseda senátu. Dotčený soudce mohl proti tomu nálezu podat do osmi dnů námitku, o které rozhodoval přednosta příslušného mimořádného lidového soudu.

---

⁹⁸ Tamtéž, s. 29.

⁹⁹ VYKOUPIĽ, s. 526.

Poté, co byli soudci z lidu jmenováni, skládali slib do rukou přednosty mimořádného lidového soudu, nebo jeho náměstka.¹⁰⁰

„ Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu při svém rozhodování řídit jen zákonem, že budu hlasovat podle svého nejlepšího svědomí a přesvědčení a že zachovám přísnou mlčenlivost o obsahu porady a hlasování soudu.“¹⁰¹

Podle původní představy mělo jít o významné představitele odboje, vězně koncentračních táborů a občany, kteří se evidentně nezpronevěřili národní cti. O kvalitě a kvalifikovanosti by se dalo polemizovat, jelikož se od soudce požadovalo, aby byl čs. občanem, byl starší 21 let, mravně zachovalý, „politicky bezúhonný“ a aby uměl číst a psát.¹⁰² Ačkoliv se může na první dojem zdát, že celé retribuční soudnictví bylo z tohoto důvodu mnohdy zmatené, je nutné říct, že řízení před mimořádným lidovým soudem, se po jistém počátečním období (opravdu snažilo naplnit jisté, aspoň minimální standardy, aby nebylo chápáno jako spravedlnost ulice nebo že se jedná procesy, které ztratily morální základ.¹⁰³ Velmi dobře si to uvědomoval například ministr spravedlnosti Drtina a byl zde tlak ze strany ministerstva spravedlnosti na to, aby řízení probíhala podle právních platných předpisů. Ministerstvo také důsledně dohlíželo na činnost mimořádných lidových soudů a velmi rychle zjistilo na základě vydávaných rozsudků, že bylo u jednotlivých soudů rozličné posuzování skutkových podstat zločinů uvedených podle retribučních dekretů a taktéž nebyly sjednoceny výměry trestů. Tomu se snažilo ministerstvo zabránit tím, že soudům a veřejným žalobcům doručovalo materiály, ze kterých bylo možno relevantně posoudit strukturu a činnost jednotlivých nacistických a fašistických organizací, jelikož právě v této oblasti, chyběly soudcům a zejména soudům z lidu patřičné zkušenosti a znalosti této problematiky. Soudům byly také měsíčně doručovány výkazy o činnostech mimořádných lidových soudů, na základě kterých mohly porovnávat nejen vlastní výkonnost, ale také způsob posuzování a ukládání sankcí za trestné činy, s postupy ostatních soudů.¹⁰⁴ Na tuto zjevnou nerovnoměrnost v retribučním řízení upozornil i prezident republiky. Nelze se podívat, že před mimořádnými lidovými soudy docházelo k nesrovnalostem, když

¹⁰⁰ Sbírka zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1945

¹⁰¹ Sbírka zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1945, s. 30.

¹⁰² VYKOUPIĽ, s. 526.

¹⁰³ Pořad Historie.cs, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/109728-lidove-soudy-a-popravy/>, 12. 1. 2012.

¹⁰⁴ BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretů*. Šenov u Ostravy 1998, str. 53.

byla rozhodnutí opřená z převážné části o výroky opírající se o názor soudců laiků nikoliv soudců z povolání. Často byly k vidění rozsudky, které byly poměrně shovívavé. Stávalo se, že přisedící soudci nebrali na vědomí právní výklad (dát poznámku pod čarou že to bylo proto, že bylo rozšířeno ustanovení § 16 retr. Dekretu) předsedy soudu a přehlasovali ho, to znamenalo, že nemohl být vynesen jiný trest, než na kterém se usnesli soudci z lidu. Důvodů bylo několik. Obtížně aplikovatelné ustanovení dekretu, o stanovení dolní hranice trestní sazby, která byla poměrně vysoká a to 5 let u všech zločinů. Na výši těchto trestních sazeb bylo pohlíženo jako na nepřiměřené s odstupem času, kdy docházelo k uklidnění poměrů a emocí. Retribuční soudnictví bylo tedy shovívavější než na jeho počátku. A to také proto, že sám lid prostřednictvím soudců laiků projevoval svůj přirozený smysl pro spravedlnost a napomohl tak, k zmírnění tvrdosti dekretů¹⁰⁵. Může působit až samozřejmě, že válečné zločiny trestné podle retribučních dekretů, byly projednávány soudně. V Evropě totiž najdeme po skončení války výkony spravedlnosti, ke kterým docházelo bez justice.¹⁰⁶

Celá retribuce byla výjimečná nejen svojí odlišností v hmotném právu, ale i zvláštní procesně právní úpravou. Tyto odlišnosti se promítaly do vytvoření odlišné soudní soustavy, která vycházela ze zásad stanného soudnictví, v oblastech místní příslušnosti, provádění důkazů, výslechů obžalovaných aj. se dekret řídil trestním řádem. Mimořádné lidové soudy, byly zřizovány v sídlech krajských soudů, každý senát mimořádného lidového soudu mohl však v případě potřeby zasedat v jakémkoliv soudním obvodu. Řízení bylo vedeno ústně a veřejně. Před mimořádnými lidovými soudy se začalo soudit poprvé v Brně a jako poslední v Chebu a v pohraničních oblastech¹⁰⁷. U řady případů probíhalo jakési přípravné řízení „ přípravné vyhledávání nebo přípravné vyšetřování“ (§26(3)). Probíhaly především výslechy osob a pak se teprve rozhodovalo, jestli by byl jejich případ vhodný pro mimořádný lidový soud, nebo ne. Vzhledem ke složitosti některých případů a nemožnosti prokázat jednoznačně vinu obviněných, byla řada procesů postoupena k projednání v řádném trestním řízení. Podle § 26 (1) se řízení před mimořádným

---

¹⁰⁵ DRTINA, Prokop: *Na soudu národa. Tři projevy ministra spravedlnosti Dr. Prokopa Drtiny o činnosti mimořádných lidových soudů a Národního soudu*. Praha 1947.

¹⁰⁶ Pořad Historie.cs, řeč J. Kuklíka, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/109728-lidove-soudy-a-popravy/>, 12. 1. 2012.

¹⁰⁷ DRTINA, Prokop: *Na soudu národa. Tři projevy ministra spravedlnosti Dr. Prokopa Drtiny o činnosti mimořádných lidových soudů a Národního soudu*. Praha 1947.

lidovým soudem zahajuje na návrh veřejného žalobce a koná se před ním od počátku do konce ve způsobu hlavního přelíčení, pokud možno bez přerušení, a zároveň dekret předpokládal, že by tato řízení neměla přesáhnout tři dny. Avšak nedodržení tohoto ustanovení § 26(2) nemělo vliv na ukončení řízení, v praxi se pokračovalo v řízení i po uplynutí této lhůty.

Dle § 24 byl žalobce nebo též veřejný žalobce pro řízení před mimořádnými lidovými soudy, jmenován ministrem spravedlnosti a byl mu také podřízen. Jednalo se o osoby z řad soudců, kteří vykonávali aktivní službu, dále ze státních zástupců nebo advokátů zapsaných v seznamu advokátů.¹⁰⁸

Řízení konaná před mimořádnými lidovými soudy, se řídila zásadami platnými pro soudy stanné. Pokud sám dekret v některých svých částech neodkazoval na předpisy platného trestního řádu (předpisy řízení „řádného“).

Hlavní přelíčení se zahajovalo po zjištění osobní totožnosti obžalovaného a vyvolání kauzy, následného přednesu veřejného žalobce o spáchaných skutcích, kterých se měl obžalovaný dopustit. Následný výslech se prováděl podle obecných předpisů stanovených trestním řízením. § 28(1)) Veřejný žalobce po ukončení průvodního řízení zhodnotil výsledky a podal svůj konečný návrh, poté předseda vyzval obžalovaného a jeho obhájce k přednesení obhajoby. Pokud veřejný žalobce odpovídal na obhajobu, měl obžalovaný i jeho obhájce právo posledního slova. Přítomnost obhájce obžalovaného u přelíčení, byla jednou z náležitostí řízení. Povinnost obhajovat obžalované z válečných zločinů, nebylo příliš oblíbené.

Soud se o rozsudku usnášel v neveřejné poradě, přičemž hlasovali nejdříve soudci z lidu, starší před mladšími a to z důvodu aby nebyli ovlivňováni názory soudce z povolání. Rozsudek se vyhlášoval ihned ve veřejném zasedání a vykonáván byl zpravidla do 2 hodin od jeho vyhlášení. Výkon trestu smrti se vykonával pouze oběšením a popravy byly z počátku zcela přístupné široké veřejnosti. K jistému omezení účasti veřejnosti na popravách došlo po oběšení Josefa Pfitznera, historika a německého náměstka pražského primátora. Pfitznerova poprava vzbudila řadu negativních reakcí. Byla provedena veřejně na Soudním náměstí v Praze, přítomno bylo údajně až 100 000 lidí, problémem nebyla ani tak

---

¹⁰⁸ Více k lidovým soudům: Sbírka zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1945, s. 29-30.

masová účast, jako to, že poprav se účastnily celé rodiny i s dětmi. Mimo to došlo, ještě k jednomu incidentu, kdy pražský kat František Nenáhlo ušetřil pár pohlavku, když měl odsouzený provolat „umírám pro Velkoněmecko!“. Toto všechno vyvolalo v zahraničí nesouhlasné reakce a 14. září 1945, vydala vláda nařízení, které umožňovalo účast na popravě jen na základě omezeného počtu vstupenek, které byly vydávány např. novinářům ale hlavně osobám starším 18ti let. Jako prostor pro výkon trestu smrti byly určeny areál pankrácké věznice, popř. soudní dvory věznic či soudů. Pokud chtěl soud vydat usnesení, kterým by se snižoval trest pod dolní hranici sazby, nebo se zvolil mírnější způsob trestání, nebo se rovnou mělo upustit od potrestání, bylo potřeba se usnést v pětičlenném senátu čtyřmi hlasy a pokud se jednalo o řízení v tříčlenném senátě, tak se vyžadovala jednomyslnost. Stejným počtem hlasů bylo potřeba hlasovat i v případech, kdy výrokové části obsahovaly vinu o zločinu, na který se podle tohoto dekretu vztahoval trest smrti anebo pokud soud dospěl k názoru, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný, mohl soud uložit místo absolutního trestu, trest odnětí svobody s dolní hranicí dvaceti let, nebo uložit trest odnětí svobody na doživotí a to za předpokladu označených v § 16, odst. 2, dekretu č. 16/1945 Sb.

„Soud může snížit trest i pod dolní hranici sazby a zaměnit jeho způsob za mírnější, v případech pak zvláštního zřetele hodných v odsuzujícím výroku upustiti od potrestání, je-li obecně známo, nebo lze-li bez průtahů prokázati, že obžalovaný jednal s úmyslem prospěti českému nebo slovenskému národu nebo Československé republice či jejím spojencům nebo jinému obecnému zájmu, nebo že se pozdější svou činností zasloužil o osvobození republiky z nepřátelské moci, nebo o nápravu, nebo o zmenšení zla nepřitelem způsobeného a že po svém obrácení na cestě povinnosti už vytrval. Tohoto ustanovení však nelze použít, neúměrně obecný prospěch jím sledovaný.“

Pokud mimořádný lidový soud vydal osvobozující rozsudek, mohl být obžalovaný ještě souzen řádným soudem podle zákona č. 68/1935, nebo před krajským soudem, který byl příslušný pro řízení ve věcech vojenské zrahy podle zákona č. 130/1936 Sb. a vládního nařízení č. 238/1937 Sb. Soudní řízení tedy proběhlo znovu před řádným soudem, pokud byl podán návrh do tří měsíců od dne vydání osvobozujícího rozsudku. V takovém řízení se postupovalo podle hmotně právního ustanovení tzv. velkého dekretu v rozsahu § 1 až § 21.

Současně s dekretem č. 16/ 1945 Sb., byl vydán i dekret č. 17/1945 Sb. částka 9, o Národním soudu, který taktéž platil pro české území. Vedle Mimořádných lidových soudů působily taktéž soud yNárodní, který byl na základě tohoto retribučního dekretu zřízen v Praze a v Bratislavě. Původně se s jeho existencí nepočítalo, avšak na jaře roku 1945 se v Moskvě rozhodlo, že zřízen bude. Osoby, které měly být před ním souzeny, byly taxativně vymezeny v § 2 toho dekretu. Jednalo se o nejvýznamnější představitele českého protektorátního režimu a to jak o členy protektorátní vlády, tak zástupců aktivistických institucí, orgánů, organizací nebo s novináři kteří se zpronevěřili.¹⁰⁹

„Dopustili-li se činů trestných podle dekretu prezidenta republiky ze dne 19. června 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech (v dalším retribuční dekret), státní prezident tzv. protektorátu, členové tzv. protektorátních vlád, členové ústředního vedení Vlajky, členové Kuratoria pro výchovu mládeže, členové výboru a činovnicí České ligy proti bolševismu, vedoucí činovnicí Národní odborové ústředny zaměstnanců a Svazu zemědělství a lesnictví, novináři, kteří propagačně sloužili vládě vetřelců v denním tisku, nebo vůbec osoby, které byly vedoucím postavením v životě politickém, vysokým úřadem, vysokou funkcí velitelskou nebo význačným místem v životě hospodářském vázány být svým spoluobčanům vlasteneckým vzorem, budou souzeni Národním soudem jakožto soudem trestním“

Dekret prezidenta republiky o Národním soudu, resp. jeho osnova, byla projednávána vládou, na doporučení předsedy komise ministra Stránského na jejím zasedání 4. Června 1945 a týž den byla bez větších námitek přijata a předána ke zveřejnění. Jako první, se konalo hlavní líčení před Národním soudem až 15. ledna 1946. Řízení s protektorátní vládou bylo zahájeno 29. 4.1946 a trvalo téměř 3 měsíce. Největší zájem veřejnosti vyvolal proces s J. Tisem v Bratislavě. Národní soud fungoval též, jako čestný soud. Z tohoto titulu mohli být souzení zbaveni aktivního a pasivního volebního práva a některých dalších politických práv, což vedlo ke značnému zneužívání Národního soudu, zejména před volbami v roce 1946.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ NOHEL, Tomáš: *Mimořádný lidový soud ve Znojmě*. Bakalářská diplomová práce. Brno 2009, s. 15. Možno dohledat v: http://is.muni.cz/th/163525/ff_b/Mimoradny_lidovy_soud_ve_Znojme_v_letech_1945_-_1948.txt

¹¹⁰ Tamtéž.

Senát toho soudu rozhodoval v 7 členném složení, které jmenoval přednosta Národního soudu z nich 4 museli být soudci z povolání, které jmenoval prezident republiky na návrh vlády. Přisedící pak byli jmenováni vládou ze seznamu, které pořizoval Zemský národní výbor. Stejně jako v procesech před MLS, byli přisedící vlastenci, odbojáři či osoby, které se nezpronevěřily národní cti¹¹¹. Jako žalobce byl před tímto soudem národní prokurátor, který byl navržen ministrem spravedlnosti a vládou poté jmenován. Osoby, které měly být souzeny před Národním soudem, určoval obecně dekret sám, národní prokurátor ale musel každý případ prověřit a následně rozhodnout, která žaloba bude předložena Národním soudu. Mohla-li být žaloba projednána jak před MLS tak Národním soudem, měl přednost soud Národní. Řízení probíhalo podle norem trestního řádu s některými odlišnostmi podle dekretu č. 17/1945 Sb.

Cílem těchto procesů bylo projednat případy největších kolaborantů a to zejména představitelů protektorátní vlády. Mezi odsouzenými byli J. Krejčí, A. Hrubý, J. Kamenický, R. Bienert, J. Kalfusem, J. Ježkem či ministry protektorátní vlády J. Kaprasem a D. Čiperou. Dále pak s J. Havelkou, R. Beranem a J. Syrovým, jako zástupci vlády druhé republiky. Kolaboranti E. Hácha, E. Moravec a F. Chvalkovský se před soud postavit nepodařilo, jelikož zemřeli či spáchali sebevraždu¹¹². Pro členy těchto vlád se nepodařilo uložit trest smrti ačkoliv, o to bylo komunisty všemožně usilováno. Nejvyšší uložené tresty byly doživotní tresty či trest 25 let těžkého žaláře. Odsouzení k trestu smrti však byli J. Rys, J. Burda, J. Čermák a O. Povolný jako členové Vlajky. Stejně tak byli odsouzeni Igor Moravec za členství v SS(syn E. Moravce), F. Teuner a K. Mihalíček, jako zástupci Kuratoria pro výchovu mládeže byli k trestu smrti odsouzeni J. Svoboda a E. Chalupa, u kterých došlo po udělení milosti prezidenta, ke změně trestu na doživotí. Před Národním soudem byla souzena řada případů s protektorátními novináři, kterých bylo odsouzeno k trestu smrti celkem 7. Před národním soudem povstalo celkem 80 osob ve 36 řízeních, z toho bylo uděleno 18 trestů smrti. Jak je již uváděno výše, účinnost tzv. velkého a malého dekretu se vztahovala jen na české území. Na Slovensku, však byla také velká potřeba soudit fašistické zločince a zrádce Slovenskému národu. Touto dobou fungoval v Československu určitý právní dualismus, který se projevoval například tím, že v poválečném období působil dvojí systém organizace nově zřízených

¹¹¹ KUKLÍK J.: *Mýty a reality takzvaných Benešových dekretů*, Praha 2002, str. 379.

¹¹² Tamtéž, str. 380.

zvláštních soudů, za které můžeme označit mimořádné lidové soudy a národní soudy. Na českém území byly tyto soudy zřizovány na základě dekretů prezidenta republiky. Na Slovensku vzniklo lidové soudnictví prostřednictvím Slovenské národní rady, která vydala 15. května 1945 nařízení č. 33/1945 Zb. Nar. SNR o potrestání fašistických zločinců, okupantů, zrádců a kolaborantů a o zřízení lidového soudnictví a dále nařízení Sboru pověřenců SNR ze dne 5. Června 1945 č. 55/ 1945 Zb. Nar. SNR. Odlišnosti této dvojkolejnosti lidové soudnictví lze spatřovat ve zřizování soudů. Soudy zřízené podle nařízení Slovenské národní rady, byly ustavovány v sídle okresu, pokud se jednalo o okresní soudy a v každé politické obci, v místě kde sídlil národní výbor v případech místních lidových soudů. Naproti tomu soudnictví podle dekretů prezidenta republiky, fungovalo jen na úrovni mimořádných lidových soudů, které sídlily u krajských soudů, úprava místních lidových soudů zde chybí. Rozdílnosti lze najít i ve způsobu obsazování soudů, kde byl patrný politický vliv, kdy předsedy soudů dle nařízení SNR jmenovalo pověřenectvo spravedlnosti a přísedící, jmenoval příslušný okresní národní výbor. Předsedovy MLS a jejich náměstky jmenoval pro české území prezident republiky, soudce z lidu pak vláda na návrh okresního národního výboru. Senáty MLS podle dekretů a okresní lidové soudy podle nařízení SNR měly pět členů(1 soudce profesionál a 4 soudci z lidu). V 5 až 11-členných senátech rozhodovaly místní lidové soudy na Slovensku.¹¹³

6.1.4. Opravné prostředky

Základním předpokladem existence retribučního soudnictví bylo, že se před mimořádnými lidovými soudy nebudou projednávat veškeré válečné zločiny nebo případy kolaborace, ale jen ty procesy, u kterých se dalo vzhledem ke skutečnostem jasně a rychle prokázat, že zločin či případ kolaborace se nejen skutečně stal, ale bude možné jej při případném soudním přelíčení bezpochyby prokázat. Lze tedy říci, že v Československu byla v bezprostředním poválečném období celospolečenská potřeba po rychlé a účinné spravedlnosti. To se projevilo na celé retribuční především pak tedy před mimořádnými lidovými soudy. Samotný průběh soudnictví se může zdát vzhledem k dnešním poměrům a znalostím vnitrostátního a mezinárodního práva přinejmenším rozporuplný.¹¹⁴ Může tak působit fakt, že řízení bylo velmi rychlé, jak

¹¹³ SCHELLE K. – ČUHELOVÁ, J.: *Geschichte, Gegenwart und Perspektiven*. GRIN Verlag 2009, str. 63.

¹¹⁴ Sběrka zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1945, s. 31.

je uvedeno výše, samotné řízení nemělo přesáhnout tři dny. Velmi často se stávalo, že samotný soud trval i výrazně kratší dobu, jen několik hodin. Takto krátkou dobu trvaly i hrdelní procesy, jejichž výsledkem byl rozsudek smrti, který musel být vykonán podle dekretu do 2 hodin. Nejkratší přelíčení, které lze v archivech nalézt má zhruba 20 minut a na jeho konci je vydán rozsudek smrti. K prokázání viny, resp. k odsouzení k smrti stačilo svědectví alespoň 3 osob¹¹⁵. Druhým faktem je, že řízení před mimořádným lidovým soudem bylo zpravidla jedno instancní, z toho vyplývá, že nebylo možno odvolání jakožto řádného opravného prostředku. V případě trestu smrti byla v podstatě jen jedna jediná možnost opravného prostředku a sice milost prezidenta republiky. Jelikož byly rozsudky vynášeny ve večerních hodinách, byla jen velmi mizivá šance, že se jimi někdo v prezidentské kanceláři bude zabývat. Většina žádostí o milost se k prezidentu Edvardu Benešovi vůbec nedostala, natož aby jim bylo vyhověno. Retribuční soudnictví mělo i svou stinnou stránku, a sice nevinné oběti. Justiční omyly jsou dnes těžko dohádatelné, ale lze si udělat představu na základě statistiky, vypracované bratrem prezidenta, V. Benešem, který byl tou dobou soc. dem. poslanec. Za bezmála jeden rok od května 1945, bylo pro nedostatek důkazů osvobozeno MLS, na 240 000 obviněných. Pro tyto nevinné oběti, neexistovala náhrady cti, majetku či ušlého zisku. Se skutečností, že byli obviněni a souzeni, byli značně konfrontováni se svým okolím, ještě dlouho poté. V úvahu mohl připadat, ještě mimořádný opravný prostředek, ale to pouze pro odsouzené, na které se nevztahoval trest smrti. Tyto mimořádné opravné prostředky byly sice připuštěny, ale jejich uplatnění velice komplikované a jejich uplatnění se dělo v procesech od druhé poloviny roku 1946. Neexistence opravných prostředků, resp. fakt že řízení mělo pouze jednu instanci, mělo za následek to, že nevznikal žádný jednotící prvek, který by mohl vytvářet ucelený systém soudní praxe ohledně retribucí.¹¹⁶

6.1.5. Tzv. Malý retribuční dekret

Za samostatnou část retribučního soudnictví můžeme označit řízení podle tzv. malého retribučního dekretu, který v podstatě patřil mezi jedny z posledních retribučních dekretů, kterých se vydalo několik desítek. Byl publikován 26. listopadu

---

¹¹⁵ KUKLÍK J.: *Mýty a reality takzvaných Benešových dekretů*, Praha 2002, str. 377

¹¹⁶ VYKOUPILOV, Libor: *Slovník českých dějin*. Brno 2000, s. 525.

1945 a stejným datem nastala i jeho účinnost. Oficiálně se jednalo o dekret prezidenta republiky č. 138/1945 Sb.¹¹⁷. o trestání některých provinění proti národní cti. Samotný malý retribuční dekret byl několikrát novelizován a to dne 16. Května 1946 zákonem č. 123/1946 Sb. a 19. prosince 1946 zákonem č. 246/1946. Jak název napovídá, měl tento dekret určitý vztah k tzv. velkému dekretu. Můžeme zde hovořit o subsidiaritě k tomuto dekretu. Jelikož podle dekretu č. 16/1945 Sb. šlo postihovat jen ty skutky které byly přesně věcně vymezeny. To však neznamená, že tato úprava, byla tvořena pouze pod tlakem okolností a v průběhu činnosti MLS, sice tento dekret vznikl jako novela dekretu č. 16/1945 Sb., ale tento způsob vypořádání se s méně závažnými proviněními, řešila již exilová Státní rada a to už v době Národního slovenského povstání. Již tehdy se počítalo s tím, že tyto přestupky se budou řešit před soudy, ačkoliv se nevědělo, zda k tomu budou určeny soudy řádné či mimořádné. Nakonec však samotné trestní řízení vedly „trestní nalézací komise“, které byly zřizovány na úrovni okresů národními výbory. Podle potřeby tak vznikaly speciální komise ve statutárních městech. Trestní komise se vždy skládala ze 4 členů, kteří byli voleni na plenární schůzi a kladl se důraz na to, aby alespoň jedna osoba měla právní vzdělání a stejně tak se při volbě členů komise myslelo na to aby její člen nebyl zároveň členem vyšetřující komise. Vyšetřující komise nebyla obligatorní institucí a bývala zřizována pro účely prošetření trestních oznámení, které měly většinou formu udání. Zřizovala jí bezpečnostní komise okresního národního výboru a po prošetření a zjištění zda se jedná o spáchání činu, jehož jednání je obsaženo příslušnou skutkovou podstatou podle malého retribučního dekretu, postoupila věc Trestní komisi. Před trestní komisí se nedostávaly jen trestní oznámení, ale vyšetřovaly se zde i případy, které byly zastaveny Mimořádným lidovým soudem, jelikož nenaplnily skutkovou podstatu velkého retribučního dekretu, nebo byly z obdobných důvodů odloženy veřejným žalobcem, ještě před hlavním líčením u MLS, nebo byly předloženy očištnou komisí¹¹⁸.

Výsledek činnosti trestní komise bylo vydání písemného nálezu, který byl podmíněn alespoň jedním výsledkem obviněného před touto komisí. Základním předpokladem retribucí bylo provést, veškeré procesy v co nejkratším možném čase jedním z důvodů byla i relativně krátká promlčecí lhůta skutků spáchaných podle

---

¹¹⁷ VYKOUPIĽ, Libor: *Slovník českých dějin*. Brno 2002

¹¹⁸ KUKLÍK J.: *Mýty a reality takzvaných Benešových dekretů*, Praha 2002, str. 387

malého retribučního dekretu, která činila půl roku od účinnosti tohoto dekretu a to do konce května 1946. Proti nálezu bylo možné odvolání, které mělo na rozdíl od opravných prostředků podaných proti rozhodnutí podle velkého retribučního dekretu, devolutivní a suspenzivní účinek. Věcně příslušný orgán pro odvolání byl Zemský národní výbor (Praha, Brno a expozitura v Ostravě), který byl okresním výborům nadřazen i metodologicky. Na Slovensku byla přijata samostatná právní úprava soudních retribučních a to národní radou nařízením č. 33 Zb. N. SNR z 15. 5. 1945¹¹⁹.

6.1.6. Druhy provinění

Dekretem č. 138/1945 Sb. bylo podle § 1 tohoto dekretu trestat „nepřístojné chování, urážející národní cítění českého nebo slovenského lidu a ty osoby které se dopustily veřejného pohoršení“ a zároveň se toho jednání musel proviněný dopustit v době zvýšeného ohrožení republiky a nesmělo se jednat o čin, který by spadl pod soudní trestání. Jelikož mohlo být obtížnější, zcela jasně vymezit, jaké jednání nese prvek veřejného pohoršení, byly spolu s dekretem vydány prováděcí směrnice č. B-2220-23/11-45-I/2, které se publikovaly v Úředním listu č. 607 z 20. Prosince 1945. Jednalo se, pro národní výbory závazné směrnice, které byly ještě několikrát novelizovány a to 7. Května a 28. Listopadu 1946 a 7. ledna 1947. A právě v těchto směrnících lze již nalézt podrobné vymezení rámcových pojmů jako je „nepřístojné chování, urážející národní cítění českého a slovenského národa“. Pro vyšetřující orgány okresních národních výborů, byly velmi důležité seznamy fašistických organizací, které byly formou příloh součástí těchto směrnic. Pokud jde „nepřístojné chování vzbuzující veřejné pohoršení“, obsahovaly směrnice podrobný výčet takovýchto jednání. Jednalo se zejména o případy obhajování, propagaci, schvalování a podporování nepřátelských projevů, či samotných činů fašistů, nacistů, českých a slovenských zrádců a antisemitismů. Stejně tak úmyslné podporování snah Němců a Maďarů o odnárodnění nebo hlášení se k německé či maďarské národnosti. Dále tato definice zahrnovala odbornou spolupráci s Němci a Maďary a i s českými nebo slovenskými zrádci, přesahující rámec průměrně nařízeného výkonu. Stejně tak se jednalo o snahu získat si osobní prospěch přisluhováním na úkor Čechů a Slováků. Podle směrnice se také doporučovalo trestat společenský styk s Němci nebo Maďary, rozsahu překračující míru nezbytné nutnosti a to i

---

¹¹⁹ KUKLÍK J.: *Mýty a reality takzvaných Benešových dekretů*, Praha 2002, str. 387

hospodářský styk s Němci a Maďary, přesahují tuto míru za účelem dosažení nadprůměrného obohacení a směřující k vědomému podporování okupantů. Tato opatření se projevila u procesů s herci, umělci či obchodníky, podezřelými z kolaborování s okupanty. Existenci „veřejného pohoršení“, pak bylo nutno prokazovat důkazními prostředky, kterým byl nejčastěji výslech svědka.

6.1.7. Sankce

Okresní národní výbory, resp. jejich komise mohly rozhodnout o vině formou hlasování a to za účasti nejméně 3 členů komise a to nadpoloviční většinou hlasů. Proviněný mohl být uznán vinným, ale nemusel být nutně potrestán, komise mohla uznat za vhodné, že bude upuštěno od trestu. Stávalo se tak v případech kdy se stal čin pod nátlakem nebo kdy pachatel jednal s úmyslem prospět, českému nebo slovenskému národu či republice a nebo, pokud spáchal takový skutek pod zájmem na zabránění národní, rasové či politické perzekuci skupiny či jednotlivce. Polehčující okolností také mohlo být jeho pozdější spolupráce a zasloužení se při osvobození republiky. Pokud provinění dosahovalo určité intenzity, komise na základě důkazů rozhodla o jeho potrestání, pokud se však skutek nestal, nešlo o skutek spadající pod příslušnou skutkovou podstatu malého retribučního dekretu, byl obvinění zproštěn. Řízení mohlo být taktéž zastaveno a to z důvodu, nezjištění pachatele, věcné nepříslušnosti komise, nebo odsunu či úmrtí obviněného. Formy trestů podle dekretu byly 3, trest vězení, pokuta a veřejné pokárání. K výkonu trestu vězení se proviněný hlásil u okresního nebo krajského soudu podle bydliště obžalovaného a k jeho výkonu byl zpravidla přiřazován k nucenému pracovnímu oddílu, kde mohl podle uvážení komise strávit až jeden rok. Do délky trestu se započítávala doba strávená v zajišťovací vazbě. Výše pokuty se volila s ohledem na majetkové poměry proviněného, pokuta však mohla dosahovat maximálně 1 milion korun a jako náhradní trest pro nesplnění takto uložené pokuty, byl trest vězení. Veřejné pokárání, bylo považováno za nejmírnější formu trestu, avšak mnohdy pro samotného odsouzeného znamenal větší újmu než pokuta. Častokrát to mělo pro takové lidi velmi vážné následky, v podobě ztráty zaměstnání a vykázaní na okraj společnosti. Veřejné pokárání bylo prováděno veřejným vyvěšením nebo vyhlášením trestním nálezem komise v domovské obci, či v obci kde se čin stal. Nebylo však výjimkou, že se nálezy publikovaly v tisku nebo v rozhlase ačkoliv pro to nebyl právní podklad.

Tyto 3 tresty mohly být ukládány též kumulativně, takže vedle trestu vězení, mohl být uložen ještě trest pokuty či veřejného pokárání. Vedle těchto trestů je ještě nutno zmínit zvláštní druh následného trestu v podobě ztráty volebního práva. Volebního práva mohl být zbaven i ten, který byl sice odsouzen, ale bylo u něj upuštěno od potrestání. Délka trestu byla od jednoho roku do tří let a ukládala se s ohledem na výši trestu. Volební práva byli zbaveni i ti, kteří do 15.3.1946 byli trestně stíháni, podle skutkové podstaty, spadající pod jakýkoliv retribuční dekret. Dnes již zřejmě nelze vyloučit fakt, že tento trest byl nástrojem, proti odpůrcům komunistů k ovlivnění voleb v roce 1946. Dodnes se však historici neshodnou jaký mělo takové omezení volebního práva vliv na výsledek voleb. Největší odhady hovoří o desítkách až stovkách tisíc takto postižených, jiné pravděpodobnější odhady hovoří, že toto číslo bylo menší v řádech stovek maximálně tisíců.

Malý retribuční dekret zavedl řadu mechanismů jak docílit tzv. „národní očisty“. Tato očista však probíhala i ve zvláštních oblastech veřejného života pod názvem „stavovská očista“. Již československá exilová vláda přemýšlela nad myšlenkou poválečného prověření zaměstnanců veřejné správy, ale i například zaměstnanců vysokých škol. První taková prověrka byla učiněna ověřovací komisí ministerstva vnitra, která vznikla nařízením předsednictva vlády, v Košicích 19. dubna 1945, při příjezdu úředníků prozatímního státního zřízení. Tato komise, jejímiž byli členové J. David, B. Laušman, F. Hála a J. Ďuriš si dávala za cíl prověřit všechny zaměstnance, kteří pracovali v ústřední státní správě a to z hlediska jejich národní a státní spolehlivosti. Kvůli těmto národním zpronevěrám, se prověřovali jak zaměstnanci, kteří byli již ve službě tak i případní uchazeči o posty na ministerstvech. Konečnou právní úpravu pro provádění národní očisty nalezneme v dekretu č. 105/1945 Sb. který byl vydán 4. října 1945, tento dekret upravoval činnost očistných komisí, určených pro přezkum aktivit zaměstnanců. Tento dekret byl ještě dvakrát novelizován než 4. května 1947 došlo k zániku působnosti očistných komisí. Dekret týkající se stavovské očisty zasahoval i do činnosti územních samospráv, nadací, právnických osob, veřejnoprávních korporací, kontrolovanými subjekty byli též učitelé a penzisté. Kárných provinění se dopouštěli i soudci, jejich činnost byla sice přezkoumávána podle zákona č. 46/1868 ř.z. o vykonávání kázně nad soudními úředníky, ale přiměřeně se používalo i ustanovení tohoto dekretu. Provinění

zaměstnanců, která se stíhala podle tohoto dekretu, se v hlavních znacích shodovali se skutkovými podstatami malého retribučního dekretu. Služební delikty projednávaly zvláštní očistné komise, které byly pro tyto účely ustavovány okresními národními výbory a to jen na území Čech, na území Slovenska byla místa očistných komisí volena SNR. Čestné komise zahajovaly neveřejné řízení v čtyřčlenném senátu na základě kárného návrhu, který vydával příslušný orgán. Tento návrh obsahoval písemné odůvodnění, které bylo opřeno o již přiložené důkazy. Tresty byly ukládány formou důtky, přeložení na jiné pracoviště či funkci, snížení platu, nebo propuštění ze služebního poměru, k posledně jmenované sankci bylo zapotřebí shody celé komise. Opravným prostředkem proti rozhodnutí vydané komisí, bylo odvolání, o kterém rozhodovala vrchní očistná komise ministerstva vnitra.

6.2 Druhá Retribuce

2. dubna 1948, byla zahájena tzv. druhá retribuce a to vyhlášením zákona č. 33/1948 Sb. o obnovení činnosti dekretu 16/1945 Sb. a spolu s nařízením o lidovém soudnictví došlo k obnově činnosti mimořádných lidových soudů. Ke schválení tohoto zákona došlo 25. března 1948, na 101. schůzi ústavodárného Národního shromáždění. Jednou ze zvláštností těchto retribučních zákonů bylo i to, že tento zákon platil pro celé Československo. Na jeho základě došlo na Slovensku k obnově nařízení Slovenské národní rady č. 33/1945 Sb. Odlišnosti lze také spatřovat v obsazování senátu. Přednostu, náměstka, soudce z povolání, veřejného žalobce ale i soudce z lidu Mimořádného lidového soudu, vybíral nově ministr spravedlnosti. Hlavním smyslem obnovy retribučních zákonů mělo být potrestání činů, které nemohly být potrestány během prvních poválečných retribučních zákonů a zároveň se tím měla ve společnosti posílit právní jistota. Docházelo k obnovám řízení, ohledně činů, které byly již promlčeny, nebo pravomocně rozhodnuty.

Čl. II. § 1 Na Slovensku obnovuje sa účinnosť nariadenia Slovenskej národnej rady zo dňa 15. mája 1945, č. 33 Sb. n. SNR vo znení predpisov ho meňacích a doplňujúcich, o potrestání fašistických zločinců, okupantů, zradců a kolaborantů a o zřízení lidového soudnictva (ďalej nariadenie o ľudovom súdnictve) s týmito zmenami a doplnkami:

a) Konať hlavné pojednávania o činoch trestných podľa nariadenia o ľudovom súdnictve a rozhodovať o návrhoch na obnovu trestného konania prisluchá výlučne ľudovému súdu.

b) Ľudový súd súdí v trojčlenných senátoch, složených z predsedu, ktorý je sudca z povolania, a zo dvoch súdcov z ľudu.

c) Ak skončilo predchádzajúce rozhodnutie rozsudkom, súdia v senátoch päťčlenných, složených z predsedu, ktorý je sudca z povolania, a zo štyroch súdcov z ľudu.

d) Ľudové sudy sa zriaďujú v sídlach krajských súdov; ich prednostov, námestníkov a súdcov z povolania ustanovuje na návrh povereníka spravodlivosti minister spravodlivosti zo súdcov v činnnej službe. Súdcov z ľudu menuje poverenik spravodlivosti zo soznamov, zostavených okresnými národnými výbormi (správnymi komisiami).

e) Verejných obžalobcov ľudových súdov menuje minister spravodlivosti na návrh povereníka spravodlivosti zo štátnych zástupcov, zo súdcov v činnnej službe alebo z osob zapísaných v sozname advokátov.

f) O trestnom konaní platia ustanovenia Trestného poriadku (zák. č. XXXIII/1896) s tou odchýlkou, že sa proti rozhodnutia ľudových súdov nepripúšťa riadny opravný prostriedok¹²⁰.

Na počátku těchto retribucí mělo být znovu otevřeno zhruba 110 000 případů. Později se však ukázalo, že tyto odhady jsou velmi zkreslené a pravděpodobně i účelové aby došlo u široké veřejnosti k pocitu oprávněnosti a nutnosti těchto retribucí. Ve skutečnosti to však nebyly ani dvě desítky tisíc. Počet odsouzených byl ještě nižší, Libor Vykoupil uvádí počet 1244 osob, Mečislav Borák tvrdí že to bylo až 2000 osob, za důležité také považují uvést údaj Kateřiny Kočové, která tvrdí že to bylo až 3204 osob¹²¹. Na základě těchto údajů můžeme objektivně říci, že druhé retribuce nebyly příliš úspěšné, vyvstává zde také otázka zda tyto retribuce nebyly zřízeny prvoplánově za účelem vypořádat se s politickými odpůrci, popř. je společensky dehonestovat.¹²²

---

¹²⁰ Zákon. č.33/1948 ze dne 25 března 1948, Sbírka zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1948

¹²¹KOČOVÁ, K.: *Druhá retribuce, Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948*. In: Soudobé dějiny, roč. 2005., č. 3. - 4. str. 616.

¹²²BORÁK, s. 79, VYKOUPIIL, s. 527

6.3. Proces s Dieterem Wislicenym, architektem „konečného řešení“ na Slovensku

6.3.1. Osoba Dietera Wislicenyho

Dieter Wisliceny se narodil 13. ledna 1911 v obci Regulowka ve Východním Prusku do rodiny Edmunda a Wally Wislicených.¹²³ Své dětství trávil spolu se svým bratrem Güntherem v rodném kraji. V roce 1928, kdy zemřel jeho otec, se rozhodl, že půjde studovat. Nejprve plánoval studovat historii a medicínu, ale nakonec se rozhodl pro studium teologie na Univerzitě v Breslau (dnes Wrocław). Toto studium musel přerušit, jelikož jeho rodina, měla po smrti jeho otce stále větší finanční problémy a on byl přinucen najít si práci v jedné stavební firmě. Když toto zaměstnání ztratil, snažil se vyřešit své problémy vstupem do NSDAP v roce 1931.¹²⁴ Právě tehdy se poprvé setkal s protizidovskými náladami, které byly jednou ze základních myšlenek této strany. V tom samém roce se stal i členem SD a v červenci 1934 vstoupil do SS, i když neměl tělesné proporce stranické elity, která byla požadována u každého adepta členství SS. Měl nadváhu a taktéž špatný zrak, přesto ale splňoval požadavek naprosté poslušnosti. V tom samém roce byl převelen v rámci SD do Mnichova. Tento rok byl pro Wisliceneho osudový v tom smyslu, že se seznámil s Adolfem Eichmannem, architektem „konečného řešení židovské otázky“.¹²⁵ Jejich vztah se postupně prohluboval, vzájemně se navštěvovali a Eichmann dokonce po Wislicenem pokřtil svého syna Dieter. V poznámkách z května 1937, Wisliceny formuluje hlavní dva způsoby řešení židovské otázky a zároveň požaduje zavedení systematického mapování všech důležitých Židů v Německu. Toho chtěl docílit zavedení kartoték. Tento nápad se setkal s pozitivní reakcí nejen u SD a stal se hlavním pilířem protizidovské politiky. V roce 1939 se Eichmann na návrh Heydricha ujal vedení zvláštního oddělení IV A 4, které mělo za úkol obstarat policejní zajištění

---

¹²³ Biografické údaje o Wislicenym např.: Slovenský národný archív Bratislava (dále jen SNA), fond Národný súd Dieter Wisliceny, LS 10/48, výpověď Dietera Wislicenyho. Srov.: CHREŇO, Jozef: *Malý slovník slovenského štátu 1938-1945*. Bratislava 1965, s. 200, dále: *Dejiny SNP*, 5. zväzok, Bratislava 1984, s. 615, <http://www.holocaustresearchproject.org/holoprelude/eichmen.html>, 15. 12. 2011

<http://www.executedtoday.com/2011/05/04/1948-dieter-wisliceny-adolf-eichmann/> 15.12. 2011

¹²⁴ HRADSKÁ, Katarína: *Prípád Wisliceny. Nacistickí poradcovia a židovská otázka na Slovensku*. Bratislava 1999, s. 27-8.

¹²⁵ Adolf Eichmann (1906 – 1962), příslušník SD, šéf Říšské ústředny pro židovské vystěhovalectví, jeden z hlavních organizátorů holocaustu a účastníků konference ve Wansee. Více např. v: CESARANI, D.: *Eichmann: jeho život a zločiny*. Praha 2008. Text protokolu z konference ve Wansee: <http://avalon.law.yale.edu/imt/wannsee.asp>

při vykonávání evakuací ve východním prostoru. Tou dobou už Eichmann vypracoval plán soustředění všech Židů z těchto oblastí na jedno místo. K tomu potřeboval tým loajálních lidí, mezi které Wisliceny již delší dobu patřil a jelikož byl dostatečně ambiciózní, bez menšího zaváhání přijal nabídku o možnosti odchodu do Bratislavy na Německé velvyslanectví ohledně funkce poradce pro řešení židovské otázky.¹²⁶ Jeho následná činnost na Slovensku je popisována níže v rámci jeho výpovědí.

6. 3.2. Wisliceny jako svědek v Norimberku proti Ohlendorfovi ohledně zvěrstev páchaných Einsatzgruppe

Dietera Wisliceneho se podařilo zadržet 3. května 1945 v Starnbergu u Mnichova americkými jednotkami, odkud byl následně převezen do Weilheimu. Za dva dny byl odvezen do Gautingu a následně do Heilbronn. Zhruba měsíc strávil ve vazbě ve Francii, ve městě Vauves u Chartes a další dva měsíce byl ve vazbě v Cherborgu. Odtud byl začátkem září eskortován do Bolbecu, který leží nedaleko města Le Havre.¹²⁷ Jeho předposlední cesta 8. října 1945 směřovala do Norimberku, kde proběhly první oficiální a zaprotokolované výslechy.¹²⁸ Před Mezinárodním vojenským tribunálem nezasedl na lavici obžalovaných, ale vystupoval zde především jako svědek. Měl zde svědčit proti generálovi SS Ohlendorfovi ohledně masových poprav civilistů na Ukrajině a na Krymu.¹²⁹ Wisliceny poprvé vypovídal před soudem v Norimberku 14. listopadu 1945 a následně 29. listopadu, pokaždé před soudcem S. W. Brookhartem. Kromě činnosti Ohlendorfa vypovídal zejména o své činnosti na Slovensku od jeho příchodu v roce 1940 do Bratislavy, kde měl na starost organizaci odsunu Židů a také o činnosti v Řecku a Maďarsku.

Za velice důležité lze považovat svědectví z 3. ledna 1946, kdy probíhal 26. den Norimberského procesu a Dieter Wisliceny zde vystupoval jako svědek ohledně

---

¹²⁶ HRADSKÁ, s. 29.

¹²⁷ HRADSKÁ, s. 77.

¹²⁸ Kompletní přepisy záznamu výpovědi Wislicenyho v Norimberku: <http://avalon.law.yale.edu/imt/01-03-46.asp#wisliceny>, <http://www.ess.uwe.ac.uk/genocide/wisliceny.htm>

¹²⁹ Otto Ohlendorf (1907–1951) generál SS, jeden z velitelů Einsatzgruppe. Byl odpovědný za masové popravy na Ukrajině. Kompletní přepisy záznamu výpovědi Ohlendorfa v Norimberku: <http://avalon.law.yale.edu/imt/01-03-46.asp#ohlendorf>

procesu proti bývalému generálovi SS Otto Ohlendorfovi.¹³⁰ Americký soudce Smith W. Brookhart se po nezbytném zjištění totožnosti, ptal Wisliceneho, zda byl členem NSDAP, Gestapa, SS, jaké hodnosti dosáhl a zda zná Adolfa Eichmana. Na tyto otázky odpověděl, že byl členem NSDAP od roku 1931 a poté, co byl vyřazen, do ní opět v roce 1933 vstoupil. Do SS a SD vstoupil v roce 1934 a v roce 1940 dosáhl hodnosti SS Hauptsturmfuehrer. S Eichmannem se Wisliceny seznámil při svém téměř společném vstupu do SD, později spolu byli v RSHA, kde byl Eichmann sekční šéf a měl v rámci podsekcce IVA4b na starost řešení židovské otázky v Německu a ve všech zemích obsazených Německem. Následně byl Wisliceny vyzván, aby popsal druhy činností a časové vymezení v rámci IV A 4. Odpovídá, že do roku 1940 bylo obecnou politikou sekce, vyřešení židovské otázky formou plánované emigrace. V rámci druhé fáze bylo cílem koncentrovat Židy v ghettech, která vznikala převážně v Polsku a východních částech Německem okupovaných území. Tato fáze trvala zhruba do počátku roku 1942. Třetí tzv. „konečné řešení“ židovské otázky, mělo za cíl plánované vyhlazení a zničení židovské rasy, což trvalo do října 1944, kdy byl Himmlerem vydán rozkaz k zastavení tohoto vyhlazování. Po nařízené přestávce se pokračovalo ve výslechu svědka dotazem, kdy se stal poprvé členem sekce IVA4 v RSHA a jaká byla jeho pozice. Wisliceny reaguje, že to bylo v roce 1940 a že na návrh Eichmanna byl přeložen do Bratislavy jako poradce slovenské vlády ohledně židovské otázky, kde byl do jara 1943, skoro celý následující rok byl v Řecku¹³¹ a následně od března 1944 do prosince 1944 byl s Eichmannem v Maďarsku a v lednu 1945 odešel z Eichmannova oddělení.¹³²

Další Brookhartovy otázky směřovali k činnosti sekce IVA4, resp. zda byl ve spojení s tou sekci vydán nějaký rozkaz týkající se vyhlazení Židů. Wisliceny odpovídá, že ano, že se o takových rozkazech dověděl poprvé od Eichmanna v létě roku 1942. Na dotaz, aby tribunálu řekl, za jakých okolností a co bylo podstatou tohoto rozkazu, odpověděl svědek, že na jaře roku 1942 bylo odesláno asi 17 000 Židů ze Slovenska do Polska jako pracovní síly. Došlo k tomu na základě dohody se slovenskou vládou, která se dále ptala, zdali nemají být spolu s nimi odvezeni i jejich rodiny. Tuto žádost

---

¹³⁰ <http://avalon.law.yale.edu/imt/01-03-46.asp#wisliceny>

¹³¹ K jeho aktivitám v Řecku viz např.: SNA, Zpráva Ústřední židovské rady o německých válečných zločinech vůči Židovstvu v Řecku, <http://avalon.law.yale.edu/imt/01-03-46.asp#wisliceny>
dále: HRADSKÁ, s. 52-4.

¹³² K jeho aktivitám v Maďarsku např.: <http://avalon.law.yale.edu/imt/01-03-46.asp#wisliceny>
např.: HRADSKÁ, s. 74-6.

Eichmann zpočátku odmítl. Ale v dubnu nebo začátkem května 1942 Eichmann řekl osobně Wislicenyemu, že mohou být brány i celé rodiny. Eichmann při své návštěvě Bratislavy v květnu 1942, navštívil ministra Macha a předsedu vlády profesora Tuku a ujišťoval je, že s Židy se v polských ghettech zachází slušně a lidsky. Což bylo zvláštní přání slovenské vlády. Na základě tohoto ubezpečení, bylo odvezeno dalších 35 000 Židů ze Slovenska do Polska. Slovenská vláda přesto chtěla vědět, zda se s Židy zachází opravdu humánně a předseda vlády Tuka opakovaně žádal Wislicenyho, aby bylo umožněno slovenské delegaci navštívit oblast, do které měli být Židé odesláni. Eichmann podle Wislicenyho dával v té době je vyhýbavou odpověď. Svědek byl na konci července nebo začátkem srpna v Berlíně a podle svých slov ho prosil, aby vyhověl slovenské vládě. Snažil se Eichmannovi popsat situaci na Slovensku a v zahraničí, že kolují zvěsti, že všichni deportovaní Židé v Polsku, byli vyhlazeni a upozorňoval ho na případný negativní dopad na mezinárodní prestiž Německa. Na základě těchto argumentů opakovaně žádal Eichmanna, aby tyto pochybnosti umožnil vyvrátit. Po dlouhé diskuzi Eichmann řekl, že by návštěva polských ghatt neměla být v žádném případě umožněna. Wisliceny se ho zeptal proč a Eichmann na to měl odpovědět, že většina těchto Židů již nežije. Na otázku kdo takové pokyny vydal, odpověděl, že rozkaz vydal Himmler. Poté, co ho poprosil, aby mu ukázal rozkaz, jelikož nemohl uvěřit, že existuje v písemné podobě, vyndal Eichmann dopis od Himmlera určený veliteli bezpečnostní policie a SD. Jak uvádí Wisliceny, podstata dopisu byla zhruba následující:

„Vůdce nařídil konečné řešení židovské otázky, velitel bezpečnostní policie a SD a současně velitelé koncentračních táborů jsou pověřeni provedením tohoto tzv. konečného řešení. Všichni židovští muži a ženy, kteří byli schopni pracovat, měli být dočasně vyňati z tzv. konečného řešení a mělo jich být použito pro práci v koncentračních táborech.“¹³³

Dopis byl bezpochyby podepsaný Himmlerem, jak tvrdil Wisliceny, jelikož mu byl jeho podpis dobře znám. Rozkaz byl vydán v dubnu 1942. Toto datum bylo použito i proti Wislicenemu v jeho procesu na Slovensku, jelikož minimálně od tohoto data věděl, jak se s koncentrovanými bude zacházet.

---

¹³³ <http://avalon.law.yale.edu/imt/01-03-46.asp#wisliceny>

Tyto argumenty uváděl opakovaně i během dalších výpovědí a považoval tak spory ohledně konečného řešení (Endlösung) za ukončené, podle jeho tvrzení tyto rozkazy přikázal Hitler a ostatní včetně jeho osoby byli jen vykonavateli. Těmito slovy se snažil zbavit své viny na spolupodílení se na deportacích slovenských, maďarských a řeckých Židů k jejich fyzické likvidaci. On sám považoval za hlavního viníka A. Eichmanna, který byl vedoucí pracovník židovského referátu na Hlavním úřadě říšské bezpečnosti a tudíž, byl přímo odpovědný za likvidaci evropských Židů. Že se snažil shodit veškerou tíhu viny na svého nadřízeného Eichmanna a na své spolupracovníky, kteří nebyli dopadeni, vyplývá ze všech jeho výpovědí:

Brookhart: Říkal (Eichmann) tehdy něco o počtu usmrcených Židů?

Wisliceny: Ano, vyjádřil se obzvláště cynickým způsobem. Řekl, že skočí do hrobu se smíchem, neboť pocít, že má na svědomí pět milionů lidí, je pro něj obzvláště uspokojivý.¹³⁴

Brookhart se tázal Wislicenyho na smysl slova „ konečné řešení“, ten opět odkazuje na Eichmanna, který mu vysvětloval, co bylo tímto heslem myšleno. „*jednalo se o plánované biologické zničení židovské rasy na východním území*“ Tato část výpovědi byla velmi důležitá a to i pro samotného Wisliceneho. Jelikož drtivá většina souzených válečných zločinců tvrdila, že v žádném případě nevěděla nic o tom, jak je s Židy po deportacích zacházeno a že jsou vyhlazováni v koncentračních táborech. Stejně tak že nic nevědí o plynových komorách nebo o spalování těl v krematoriích. Paradoxem bylo, že samotný Wisleceny, tento argument o své nevědomosti ohledně vyhlazování uváděl ve své obhajobě při soudním přelíčení u Lidového soudu v Bratislavě. Tato jeho tvrzení však byla bez větších pochyb vyvrácena a prokázána za účelová. Stejně tak měla nemalou výpovědní hodnotu ta část výpovědi, kdy Wisliceny odpovídal na otázku ohledně toho, zda nějak reagoval na Eichmanna, když mu vysvětloval, že to byl on, kdo byl v rámci RSHA osobně pověřen výkonem usnesení ohledně „ konečného řešení“. Wisliceny odpověděl: „ *Ano, bylo mi naprosto jasné, že toto usnesení znamená smrt pro miliony lidí. Řekl jsem Eichmannovi – Dej Bůh, aby naši nepřátelé nikdy neměli tu možnost, dělat totéž německému lidu –*

---

¹³⁴ Tamtéž. Srov.: HEYDECKER, J. – LEEB, J.: *Norimberský proces*. Praha 2003, s. 516.

*Eichmann mi na to řekl, že není sentimentální a že je to rozkaz vůdce a že musí být vykonán.*¹³⁵

V podstatě nejdůležitější svědeckou výpovědí byla ta, která se konala v Norimberku ve dnech 6. a 7. května 1946 a to jak za účasti zástupců americké justice, tak účasti dr. Michala Gerö, který zde vystupoval za obžalobu Národního soudu v Bratislavě. Wisliceny zpočátku vypovídal jako svědek proti členům vlády, kteří měli na starosti vyřešení židovské otázky na Slovensku. Bylo ale jasné, že brzy na lavice obžalovaných usedne i on sám. Zprávy o tom, že v Norimberku vypovídá jistý Wisliceny, se rychle dostaly i do Československa. Československá komise pro vyšetřování válečných zločinců tedy vzápětí dne 8. února 1946 upozornila, že je tu vážné podezření, že Wisliceny je válečným zločincem, který působil jako koordinátor konečného řešení na Slovensku.¹³⁶

6.3.3. Wisliceny jako svědek a obžalovaný v Bratislavě

Pro Dietera Wisliceneho bylo zásadní datum 22. června 1946, kdy byl z Norimberku přes Plzeň převezen do Bratislavy. Důvodem nebylo vyšetřování jeho osoby, ale přítomnost jako svědka u hlavního líčení ohledně A. Vaška a jeho účasti na deportaci slovenských Židů. Důsledně popisoval skutečnosti, které předcházely deportacím, stejně tak ochotně vypovídal o jejich organizaci. V podstatě opakoval argumenty, které už uváděl při prvních svědeckých výpovědích, které učinil začátkem května 1946 v Norimberku. Dále také velmi ochotně svědčil mimo jiné v přelíčeních ohledně Fritze Fialy či Izidorovi Kosovi. Důvod jeho spolupráce byl jediný; Wislicenemu bylo už tehdy jasné, že i on bude postaven před soud a tak se mohl alespoň pokusit přenést veškerou svou vinu na jiné a tím si zachránit život.

6.3.4. Obžalovaný Wisliceny

Oficiálně bylo zahájeno řízení proti Wislicenemu 17. 9. 1947, kdy proti němu byla prokuraturou u Národního soudu v Bratislavě vznesena obžaloba. Do té doby byl však zadržen a veškerý svůj čas trávil ve své samostatné cele v budově Krajského soudu v Bratislavě, kam byl převezen na konci května 1946. Zde také sepsal velice

---

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ SNA, zpráva Čs. komise pro vyšetřování válečných zločinců, zpráva ze dne 1. března 1946.

podrobné svědectví o A. Eichmannovi a o struktuře, organizaci a fungování bezpečnostní policie a SD v Německu a v obsazených zemích. Taktéž také velice popsal židovskou problematiku a její řešení z pohledu bezpečnostní policie. Obžaloba měla 8 stran textu a skládala z 10 bodů. Jako její tvůrce a zároveň státní zástupce vystupoval

- 1) V době od 1. Zář 1940 do konce ledna 1943 v Bratislavě jako odborný poradce německé nacistické vlády, pro řešení tzv. Slovenské židovské otázky, která měla za cíl podle rasové politiky nacistického Německa vézt k odloučení a postupnému úplnému vyhubení osob židovského původu. Osoby spadající pod pojem žid podle rasových předpisů, byly následně vyřazeny z veřejného, společenského a hospodářského života Slovenského státu.
- 2) Současně v této době z postavení poradce vlády, prosadil u slovenských vládních činitelů vydání nařízení č. 222/1940 Sl. Z., na základě kterého byl zřízen Ústřední hospodářský úřad, který byl vybaven rozsáhlými pravomocemi pro řešení židovské otázky. Svými rozkazy, radami a pomocí se zúčastnil na tvorbě nařízení, rozkazů a vyhlášek na základě kterých byli Židi tímto úřadem zbavováni volnosti nakládat se svým majetkem. A nařídil likvidaci téměř 10 000 podniků patřícím Židům.
- 3) V září 1940 prosadil u slovenských politických představitelů nařízení o založení Ústředny židů, na základě tohoto institutu byly zrušeny všechny židovské spolky a sdružení. Jejich veškerý majetek byl zabavený a jediné dovolené sdružení bylo Ústředna židů, ve kterém byla povinnost být členem.
- 4) V červenci 1941 prosadil vydání nařízení 153/1941, na základě kterého byli pro Židy zřízené pracovní tábory, kam byli dodáváni Židi vyřazení z hospodářského života z rasových a politických příčin, přičemž práci v těchto táborech řídil.
- 5) v září 1941 naléhal a nechal vydat vyhlášku ÚHÚ, kterou byli vystěhovaní všichni židé v Bratislavě, asi 10 000 osob, do táborů a jejich věci zabaveny.
- 6) V březnu 1942 naléhal a potom spolupůsobil jako zástupce říšské vlády, při uzavírání dohody s představiteli slovenské vlády o deportaci osob, které spadali pod pojem Žid. Tuto deportaci sám řídil, i když v tu dobu věděl, že budou vražděni. Průběh deportací kontroloval a na základě plánu, který sám

vytvořil, přesně podle instrukcí Německa bylo deportováno 57 037 osob do různých koncentračních táborů v Polsku.

- 7) 2. v březnu 1942 při prohlídce koncentračního tábora pro židovská děvčata v Popradě nařídil zajistit a uvěznit zástupce Ústředny Židů dr. Ernesta Abelesa a Alexandra Zenfta z Bratislavy a dr. Goldbergera z Prešova, které poté strážci týrali. Následně je převezli do koncentračního tábora, kde někteří zahynuli po následném opětovném týrání.
- 8) V říjnu 1942 využil tíseň občanů židovského původu, kteří byli přímo v ohrožení života, kvůli hromadnému koncentrování a deportování. Těmto lidem dal slib, že nebude naléhat na další deportování a bude omezovat protižidovská opatření, na základě tohoto slibu převzal od zástupců Ústředny židů 50 000 amerických dolarů a jiné cennosti, které použil pro účely SD
- 9) Od ledna do listopadu 1943 nařídil jako zvláštní zplnomocněnec RSHA a velitel SD deportovat v Soluni 47 000 osob židovského původu.
- 10) V době od března 1944 do ledna 1945 se účastnil jako člen přepadové jednotky SD s cílem deportovat židy z Maďarska, jeho vinou tak bylo deportováno a následně usmrceno v různých koncentračních táborech na 450 000 osob židovského původu.¹³⁷

Jeho činnost vyčerpává všechny skutkové podstaty zločinu proti lidskosti jak podle charty spojených národů, tak podle moskevské deklarace z 30. 10. 1943, ke které Československo přistoupilo. V obžalobě byly také zanesené zločiny proti jiným státům, které o jeho vydání dosud neusilovaly (bod. 9. a 10. obžaloby). Dotčené zahraniční státy věděly o zadržení Wisliceneho a jeho chystaném procesu v Bratislavě, i proto žádalo řecké velvyslanectví v Praze, aby jim byl jeden exemplář obžaloby předán. Snaha Řecka o doplnění důkazů se projevila mimo jiné zasláním svědecké výpovědi Leona Coenca, tato výpověď se nachází v archivu ve Wisliceneho spisu a to jako originál a úřední překlad č. 21186. Výpověď pochází ze dne 23. září 1947, kdy bylo u veřejného notáře v Athénách za přítomnosti dvou svědků podáno svědectví Leona Abrahama Coenca. Jednalo se o ředitele ORL kliniky v Saloniki, současně lékařem mezinárodního červeného kříže pro Makedonii, řeckého občanství, židovského vyznání. Byla pro něj, pod vlivem vyjednána výjimka

---

¹³⁷ Slovenský národný archív Bratislava (dále jen SNA), fond Národný súd Dieter Wisliceny, LS 10/48 Srov.: HRADSKÁ, Katarína: *Prípady Wisliceny. Nacistickí poradcovia a židovská otázka na Slovensku*. Bratislava 1999

ohledně zacházení Němců s Izraelity. Doktor Coenza uvádí, že Dieter Wisliceny za ním 23. 2. 1943, (který byl tehdy velitelem německého speciálního oddělení v Saloniki-Sonderkomando a organizátorem vystěhování židů v Řecku) přišel a na základě intervence ředitele mezinárodního červeného kříže a řekl, mu že může pokračovat v praxi lékaře, ale pod podmínkou, že neopustí Saloniki bez vědomí Wisliceneho. O zhruba 3 týdny za ním přišel v doprovodu 2 vojáků jeho úřadu a pod pohrůžkou revolverem zabaleného v dece spolu s manželkou ho odvedl na nádraží a naložil do vlaku, který jel směr Osvětim v Polsku, ve svém svědectví také popisuje, v jakých nelidských podmínkách jeli 6 dní. Na základě toho vynuceného odchodu dr. Coenca, nechal Wisliceny popraviti 25 řeckých židů jako odplata za jeho „útěk“. Tato výpověď se stala důležitou podporou bodu 9 obžaloby a napomohla tak k prokázání viny ohledně této části.

Jelikož souběžně probíhaly procesy v Norimbergu s hlavními válečnými zločinci, kde již Wisliceny v minulosti vystupoval jako spolupracující svědek, docházeli Národnímu soudu v Bratislavě žádosti o povolení jeho dopravy do Norimbergu a to ohledně svědectví v procesech proti byv. Generalu SS Ohlendorfovi a spol. před vojenským tribunálem č. 7.

10. 12. 1947 Ministerstvo vnitra Praha posílá Slovenskému národnímu soudu v Bratislavě k rukám p. dr. Gera žádost o vyjádření ohledně vydání souhlasu k vyslechnutí Wisliceneho, jako svědka obhajoby ve věci proti byv. Polnímu maršálovi Lichtovi a spol. Národní soud však souhlas nevydává. Do Norimberku ho tedy nepřipustí. Důvodů bylo zřejmě několik, proti Wislicenemu probíhalo řízení, chystalo se hlavní líčení a byly zde silná společenská a politická vůle potrestat obžalovaného na území Slovenska a jeho návrat na Slovensko by nemusel být jistý. Přesto ale Dr. Gero za Národní soud odpovídá, že jmenovaný může být kdykoliv vyslechnut v Bratislavě vyslaným vyšetřujícím úředníkem. Případný výslech by však musel být proveden urychleně, jelikož na Wisliceneho byla ještě v prosinci podaná žaloba.

Usnesením senátu Krajského soudu v Bratislavě byla podle §1 nar. Č. 88/1947 Sb.n.SNR ve věci proti Dieterovi Wieslicénymu za zločiny podle §§ 1,3 nar. Č. 33/1945 Sb. n. SNR ve znění vyhlášky č. 58/46 Sb. n. SNR z důvodů uvedených v §

141 č.2 a 3 Trp. Nařízena vyšetřovací vazba, která počínala dne 1. 1. 1948 a trvala až do vydání meritorního rozhodnutí při hlavním jednání. Bylo shledáno, že obviněný byl i nadále důvodně podezřelý z trestných činů, za které hrozil vyšší trest a dalo se důvodně usuzovat, že by utekl nebo mohl mařit trestní řízení. Odtud byl 18. února téhož roku předveden k úkonu ohledně nařízení hlavního líčení, který stanovil předseda senátu Dr. Artúr Šimko na 24., 25. a 26. února v 9 hodin dopoledne v jednací síni č. 110. Současně se předseda senátu zeptal obžalovaného, zda žádá použít nové, doteď neprovedené důkazy, ohledně obžaloby, která mu byla doručena, nebo si zvolit obhájce. Wisliceny za pomoci soudního tlumočníka vzal na vědomí určení termínu žádá, aby byli k hlavnímu líčení předvoláni dva svědci na obhajobu, ohledně 3.,4. a 10 bodu obžaloby¹³⁸.

6.3.5. Hlavní líčení

Na začátku hlavního líčení byly identifikovány přítomné osoby v čele s předsedou senátu Dr. Artúrem Šimkem a Dr. Františkem Sacke, Dr. Karolem Pavlovským jako přísedícími. Zapisovatelkou byla Anna Čebeková, státní zástupce Dr. Michal Gero a obhájce ex offio Dr. Aristid Jamnický a Dr. Ivan Vatron jako tlumočník, který se musel před soudem prokázat průkazem stálého soudního tlumočníka německého jazyka. Po zahájení líčení, předseda vyzval posluchače, aby zachovali ticho a pořádek v jednací síni a na případné následky případného rušení. Ihned poté byl z vazby předveden obžalovaný Dieter Wisliceny a byla zjištěna jeho totožnost. Poté předseda předčítal část obžaloby ze dne 16. září 1947, na to se přihlásil a vnesl námitku obhájce ohledně místní a věcné nepříslušnosti bodu 9 a 10 obžaloby. Obhájce tvrdí, že senát Krajského soudu v Bratislavě není kompetentní, k projednání těchto činů a měl by rozhodovat o činech spáchaných na území ČSR. Státní zástupce doporučil soudu tuto námitku zamítnout na základě příkazu Ministerstva spravedlnosti v Bratislavě z 16. ledna 1948, podle kterého bylo nařízené trestní řízení před zvláštním senátem a to ohledně činů spáchaných v cizině. Předseda také přečetl přípis Ministerstva zahraničních věcí v Praze, které se odvolává na verbální nótu řecké vlády resp. řeckého velvyslanectví, ve které Řecko sice žádalo vydání Dietera Wisliceneho jako válečného zločince, ale souhlasí, aby byl souzen i za činy které spáchal na židech v Řecku. Senát se poté odebral k tajné poradě a poté veřejně

---

¹³⁸ Slovenský národný archív Bratislava (dále jen SNA), fond Národný súd Dieter Wisliceny, LS 10/48 Zápis jednání

vyhlásil usnesením, kterým námitku nepřislušnosti zamítnul. V další části líčení se předseda zeptal Wisliceneho jestli porozuměl obžalobě, která byla přečtena i v německém jazyce. Wisliceny reagoval „Obžalobě jsem porozuměl, ale necítím se vinen podle znění obžaloby“ Wisliceneho můžeme označit za spolupracujícího, snažil se velmi podrobně odpovídat na kladené otázky, ale z jeho výpovědi bylo patrné, že se nesnaží soudu sdělit pravdu ale především se pomocí svých velmi skreslujících a někdy až protiřečných odpovědí vyvinut. Moc dobře si uvědomoval vážnost svojí situace, věděl že mu jde o život a že jeho výpovědi musí působit přesvědčivě. Proto se snažil vinu svézt na jiné často mrtvé nebo pohřešované osoby. Za hlavního viníka považoval Eichmanna, který byl dopaden až po jeho smrti¹³⁹.

Jako svědci byli předvoláni

- 1) Ing. Ondreja Steiner
- 2) Dr. Izidor Kosu z věznice Krajského soudu V Bratislavě
- 3) Hans Elard Ludina z Krajského soudu v Bratislavě
- 4) Fritz Fiala
- 5) Leopold Reiss¹⁴⁰

Během hlavního líčení byla přečtena výpověď Dr. Ernesta Abelesa, Dr. Tibora Kováča a dalších. V reakcích na výpovědi Wisliceny sice doznal účast a organizaci deportací do Polska, avšak tvrdil, že nevěděl nic o jejich usmrcování, tudíž se necítil vinen z tohoto bodu obžaloby. Tato jeho nevědomost byla vyvrácena svědeckými důkazy. Dokládají to tím, že se obžalovaný, byl v květnu 1942 přítomen rozhovoru mezi Tukou, Ludinem a Eichmannem, ohledně Hitlerova rozkazu týkajícího se biologického zničení židů v Evropě, který Eichmann znal už od dubna 1942. A během jednání Eichmann oznámil, že některé části v Polsku, jsou již „vyprázdněné“. Jasně tedy prokazovali, že D. Wisliceny věděl jak je s deportovanými zacházeno, ačkoliv nevěděl zcela přesně, jakým způsobem jsou vraždění. O plynových komorách a spalování těl v krematoriích se dozvěděl až koncem července nebo začátkem srpna 1942 při návštěvě obžalovaného u Eichmanna v Berlíně. Obžalovaný se také snažil ve své obhajobě domoci zmírňujícího paragrafu, když uváděl, že pomáhal za úplatu některým vlivným osobnostem a lidem o kterých si myslel, že by mu mohli

---

¹³⁹ Slovenský národný archív Bratislava, fond Národný súd Dieter Wisliceny, LS 10/48

¹⁴⁰ Slovenský národný archív Bratislava, fond Národný súd Dieter Wisliceny, LS 10/48, zápis z jednání

v budoucnosti pomoci. A to v době kdy už věděl, jakým způsobem budou židé v Polsku deportováni a to jen proto, aby se jim zavděčil. Soud toto nebral v potaz, jelikož u obžalovaného se jednalo o velké provinění a bylo by potřeba přiměřeně velkých zásluh, aby mohlo být užito polehčujících okolností.

Jak je již výše uvedeno žaloba se skládala z 10 hlavních bodů, ze kterých byl viněn. Soud ale neměl některé body obžaloby za dokázané, zejména pak ten, ve kterém žalobce tvrdí, že sám D. Wisliceny prosadil u slovenských vládních a politických činitelů vydání nařízení č. 222/1940 Sl. Zák., kterým byl zřízen ÚHÚ (ústřední hospodářský úřad) v Bratislavě, dále nařízení č. 153/1941 Sl. Zák. na základě kterého byly zřízeny pro židy nucené pracovní tábory a že by spolupůsobil při vydání nařízení ÚHÚ č. 434/1941, na základě kterého byli židé vystěhováni z města Bratislava v počtu cca 10 000. Nehledě na to že D. Wisliceny tyto činy opakovaně popíral během dokazování, soud tyto body obžaloby zcela vypustil ze souhrnu činnosti obžalovaného. Přesto všechno, vzal ostatní body obžaloby za prokázané a 28. února byl uznán vinným zločinem podle § 1. Písm. b./ nar. Čís., 33/1945 ve znění vyhlášky čís. 58/46 Sb. n. SNR se zřetelem na čl. II. § 1. A čl. III. § 2 odst. 2 zákona čís. 33/1948 Sb. a zločinem podle § 3 písm. b./ nar. Čís. 33/45 ve znění vyhlášky čís. 58/1946 Sb. n. SNR s důrazem na čl. II. § 1. A čl. III. § 2 odst. 2 zákona čís. 33/1948 Sb. Kvalifikované podle § 3 odst. Posl. Věty 2 cit. Ustanovení, které Wisliceny spáchal tak, že od roku 1934 byl příslušníkem nacistické bezpečnostní služby /Sicherheidsdienst-SD/, který byl rozsudkem mezinárodního vojenského soudu v Norimberku označen za zločineckou organizaci.

1. Dále se pak dopustil toho, že byl od 1. září 1946 do konce ledna 1943 v Bratislavě jako odborný poradce německé nacistické vlády, pro řešení tzv. Slovenské židovské otázky, která měla za cíl podle rasové politiky nacistického Německa vézt k odloučení a postupnému úplnému vyhubení osob židovského původu. Osoby spadající pod pojem žid podle rasových předpisů, byly následně vyřazeny z veřejného, společenského a hospodářského života Slovenského státu. Na základě vydání nařízení č. 222/1940 Sl. Z., byl zřízen Ústřední hospodářský úřad v Bratislavě, který byl tímto nařízením vybaven velmi rozsáhlou pravomocí při řešení židovské otázky. Wisliceny se osobně účastnil výkonu toho nařízení a to formou příkazů a vydávání vyhlášek tohoto úřadu.

2. V březnu 1942 při prohlídce koncentračního tábora pro židovská děvčata v Popradě nařídil zajistit a uvěznit ÚŽ dr. Ernesta Abelesa a Alexandra Zenfta z Bratislavy a dr. Goldbergera z Prešova, které strážci gardisti poté, týrali. Následně Převezli do koncentračního tábora, kde někteří zahynuli po následném opětovném týrání. Výpověď dr. Abelesa byla použita při hlavním líčení

3.V roce 1943 v Soluni v Řecku organizoval deportaci (do koncentračních táborů v Polsku,kde byly později v plynových komorách usmrceni) osob židovského původu.

4.Od března 1944 do ledna 1945 se účastnil jako člen přepadové jednotky SD s cílem deportovat židy z Maďarska, jeho vinou tak bylo deportováno a následně usmrceno v různých koncentračních táborech na 450 000 osob židovského původu.

D. Wisliceny, se tedy zúčastnil na politickém hospodářském útlaku slovenského národa a napomáhal k odvezení příslušníků slovenských příslušníků do ciziny. V bodech 2,3,4. Způsobil druhým protiprávní újmu pro jejich rasovou příslušnost.

Lidový soud proto obžalovaného Dietera Wisliceneho odsoudil na základě § 1 a § 3 odst. Poslední sazby druhem § 19. Odst. 1. Nařízení č. 33/1945 ve znění vyhlášky č. 58/1945 Sb. n. SNR s důrazem na čl. II. § 1. Zák. č. 33/1948 Sb. k trestu smrti provazem jako k trestu hlavnímu a podle § 7 nar. č. 33/1945 ve znění vyhlášky č. 58/1946 Sb. n. SNR s důrazem na čl. II. § 1 a čl III. § 2 odst. 2. Zák. č. 33/48 Sb. ke ztrátě občanských práv v rozsahu uvedeném v § 4 odst. 1. Písm a) až g) nařízení. č. 88/ 1947 Sb. n. SNR jako k trestu vedlejšímu¹⁴¹.

Dále také soud prohlásil celý jeho majetek za zkonfiskovaný ve prospěch státu. Dále byla také soudem vyhlášena povinnost obžalovaného, zaplatit státní pokladně škody vzniklé ohledně jeho spáchané trestné činnosti a to i na ty které vzniknou v budoucnosti. Tyto náklady byly tímto soudem prohlášeny za nevymahatelné. Wislicenyho obhájce se ještě pokoušel zvrátit trest smrti na trest doživotí a jako důvody uváděl, že jako jediný se přiznal ke spáchaným činům a dokonce se stýkal s židy ze zakázaných židovských spolků a informoval je o protizidovských opatřeních, stejně tak mělo být polehčující okolností je slušné chování a to jak se vzorně staral o svou matku. Žádost o milost byla ale soudem zamítnuta. Jeho čas se tak naplňoval. Do konce života mu tou dobou chybělo jen pár týdnů. Trest smrti byl vykonán 4.

---

¹⁴¹ Slovenský národný archív Bratislava, fond Národný súd Dieter Wisliceny, LS 10/48

května 1948 za přítomnosti jeho obhájce, státního zástupce, zástupců soudu, Národního výboru a ÚNB, soudních lékařů, správce věznice a duchovního. Po přečtení výroku rozsudku a rozhodnutí zamítnutí žádosti o milost, byla Dieteru Wislicenymu ve 13 hodin a 37 minut nasazena na krk smyčka a byl oběšen. Ve 13 hodin a 48 minut byl lékařem prohlášen za mrtvého¹⁴².

---

¹⁴² HRADSKÁ, Katarína: *Prípady Wisliceny. Nacistickí poradcovia a židovská otázka na Slovensku*. Bratislava 1999 str. 82

7. Závěr

Na jednotlivé části této práce je potřeba nahlížet jako na vzájemně propojené celky. Můžeme spatřovat jak, zdánlivě nesouvisející události v poválečné Evropě mezi sebou prolínají. Na počátku můžeme spatřovat snahu o mezinárodní potrestání válečných zločinců v Norimberku a postupně se přes jeho vznik dostáváme až do Československa, kde probíhaly vlastní samostatné na mezinárodním právu relativně nezávislé procesy. Téma poválečných retribucí, je téma, které se stalo zejména od počátku devadesátých let předmětem veřejné diskuze a přinesla do této problematiky mnoho odborných názorů. Pokud se snažíme plně vystihnout dobu, po právně teoretické stránce, je důležité uvědomit si, že se nelze na dekrety prezidenta republiky nahlížet jen z pohledu vnitrostátního práva, resp. pouze z ústavně právního úhlu, do širšího kontextu je potřeba zařadit i právo mezinárodní. Jelikož pouze na základě tohoto širšího pohledu můžeme objektivně bez politických záminek přijmout teorii kontinuity států, které byly nacisty okupovány. Studium Mimořádných lidových soudů, bylo pro mne jako studenta právnické fakulty mimořádně přínosné a více než zajímavé, mohl jsem konfrontovat moje znalosti současného platného práva ohledně trestního soudnictví s dobovým průběhem retribučního řízení nejen v trestních, ale i správních věcech. Nejvíce přínosným pro mě bylo studium Dietera Wisliceneho, studium dekretů a jejich provádění tak dostalo úplně jiný rozměr a vše se zdá být konkrétnější. Bylo zajímavé sledovat jeden lidský osud nacistického zločince, kterého dostihla spravedlnost.

8. Použité prameny a literatura:

Prameny:

Štátný národný archív Bratislava

- fond Národný súd, dokumentace k soudnímu procesu s Dieterem Wislicenym
- fond Lidový súd, dokumentace k soudnímu procesu s Dieterem Wislicenym

Sbírka zákonů a nařízení státu československého. Ročník 1945.

literatura:

BENEŠ, Edvard: *Demokracie dnes a zítra*. Praha 1948.

BENEŠ, Edvard: *Paměti*. Praha 2008.

BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretů*. Šenov u Ostravy 1998.

BRABEC, Martin: *Čeští lovci nacistů*. In: Extra válka II. světová, březen 2012, 24-7.

BRACKMAN, Arnold: *The Other Nuremberg: The Untold Story of the Tokyo War Crimes Trial*. New York 1987.

CESARANI, D.: *Eichmann: jeho život a zločiny*. Praha 2008.

Dejiny SNP, 5. Sväzok, Bratislava 1984.

DRTINA, Prokop: *Na soudu národa. Tři projevy ministra spravedlnosti Dr. Prokopa Drtiny o činnosti mimořádných lidových soudů a Národního soudu*. Praha 1947.

EČER, Bohuslav: *Norimberský soud*. Praha 1946.

FENYK, Jaroslav: *Gen. prof. JUDr. Bohuslav Ečer*. In: *Universitas*, Brno, Masarykova universita, 2008, roč. 41, no. 3, s. 62-4.

FILÍPEK, Jan: *Mnichov 1938 – Hra o Československo*. Praha 2000.

HERBEN, Ivan: *Žalujeme v Norimberku*. Praha 1946.

HEYDECKER, Joe – LEEB, Johannes: *Norimberský proces*. Praha 2007.

HÖß, Rudolf: *Velitelem v Osvětimi. Autobiografické zápisky*. Praha 2007.

HRADSKÁ, Katarína: *Prípád Wisliceny. Nacistickí poradcovia a židovská otázka na Slovensku*. Bratislava 1999.

- CHREŇO, Jozef: *Malý slovník slovenského štátu 1938-1945*. Bratislava 1965.
- KAISER, Gerd: *Katyň – státní zločin, státní tajemství*. Praha 2008.
- KAPLAN, Karel a kol.: *Dekrety prezidenta republiky 1940 – 1945*. Praha.....
- KOČOVÁ, K.: *Druhá retribuce, Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948*. In: *Soudobé dějiny*, roč. 2005., č. 3. – 4.
- KUKLÍK J.: *Mýty a reality takzvaných Benešových dekretů*, Praha 2002.
- MARŠÁLEK, *Protektorát Čechy a Morava*. Praha 2002.
- MO CZARSKI, Kazimierz: *Rozhovory s katem – Deník zповědí válečného zločince Jürgena Stroopa*. Brno 2007.
- NĚMEČEK, Jan a kol.: *Cesta k dekretům a odsunu Němců*. Praha 2002.
- NOHEL, Tomáš: *Mimořádný lidový soud ve Znojmě*. Bakalářská diplomová práce. Brno 2009.
- SCHELLE K. – ČUHELOVÁ, J.: *Geschichte, Gegenwart und Perspektiven*. GRIN Verlag 2009.
- TOMÁŠEK, D.: *Deník druhé republiky*. Praha 1988.
- Třetí říše a druhá světová válka. Lexikon německého nacionálního socialismu 1933 – 1945*. Praha 2004.
- Vojenské dějiny Československa IV*. Praha 1985.
- VRBA, Rudolf: *Utekl jsem z Osvětimi*. Praha 2007.
- VYKOUPIĽ, Libor: *Slovník českých dějin*. Brno 2002.

Internetové zdroje:

<http://www.sedmicka.cz/brno-vyskov/clanek/general-ecer-neumorny-lovec-nacistu-136217>

<http://en.auschwitz.org>

<http://avalon.law.yale.edu/imt>

<http://www.executedtoday.com/2011/05/04/1948-dieter-wisliceny-adolf-eichmann/>

<http://www.holocaustresearchproject.org/holoprelude/eichmen.html>

<http://www.katyn.rawelin.com>

http://www.wislicenus.info/dieter_wisliceny.htm

http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=5794

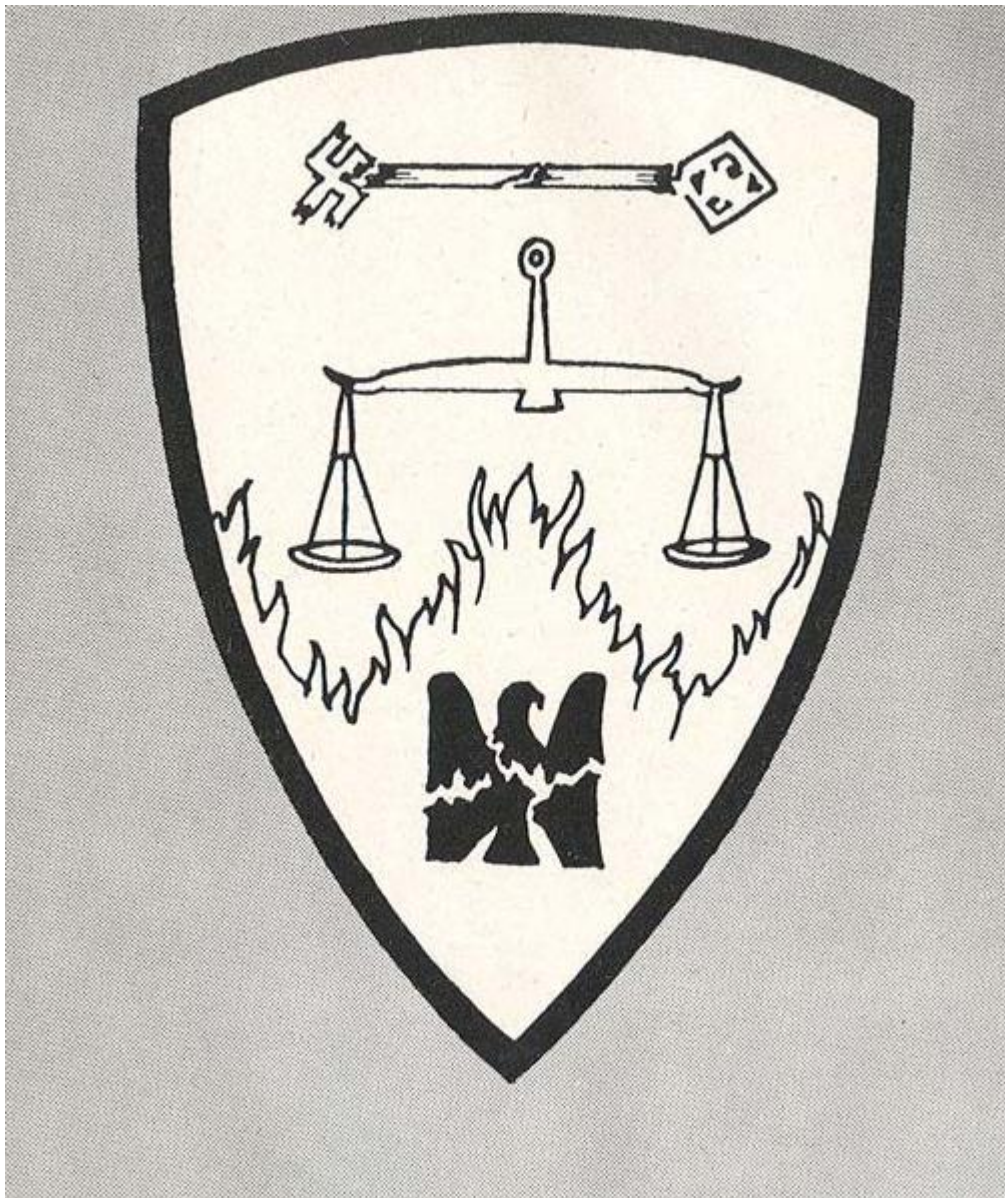
http://teorieprava.blogspot.com/2009_10_11_archive.html

<http://www.roberthjackson.org/http://www.military.cz/opevneni/mnichov.html>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/osobnosti-na-ct24/109728-lidove-soudy-a-popravy/>

9. Obrazová Příloha

Obrazová příloha

Obraz č. 1 Emblém Norimberského tribunálu. Zlomený klíč symbolizuje zlomení německé moci, váhy značí spravedlnost, oheň stravuje říšskou orlici coby symbol nacistického

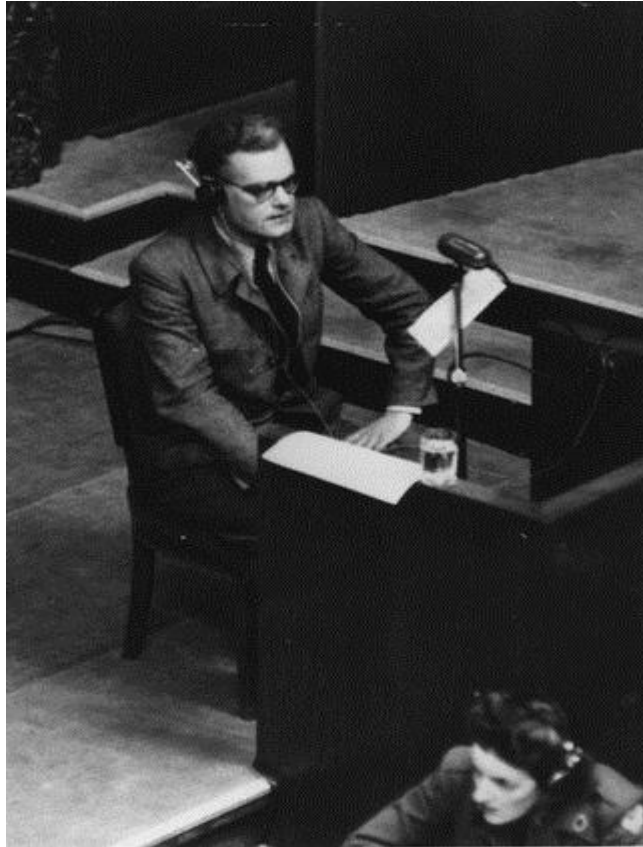
Německa

Obraz č. 2 Generál JUDr. Bohuslav Ečer

Obraz č. 3 Bohuslav Ečer vyslýchá K. H. Franka

Obraz č. 4 Dieter Wysliceny vypovídá v Norimberku jako svědek proti Ohlendorfovi (Ve vazbě zhubl přes 30 kg)

Obraz č. 5 Dieter Wysliceny jako Eichmannův zmocněnec

Obraz č. 6 Norimberský tribunál. Pohled na lavice obžalovaných

R. u. S.-Fragebogen

Von Frauen sinngemäß auszufüllen!

Name und Vorname des ~~W~~-Angehörigen, der für sich oder seine Braut oder Ehefrau den Fragebogen einreicht

W i s l i c e n y, Dieter

Dienstgrad: **SS-Hptstuf.** ~~W~~-Nr. **107 216**

Sip. Nr. **139 170**

Name (leserlich schreiben) **W i s l i c e n y, Dieter**

in ~~W~~ seit **15.8.1934** Dienstgrad: **SS-Hauptsturmführer** ~~W~~-Einheit: **RSMA**

in SA von **1.9.1931** bis **14.7.1934** in ~~W~~ von bis

Mitglieds-Nummer in Partei: **672 774** ~~W~~-Nr. **107 216**

geb. am **13.1.1911** zu **Regulowka** Kreis **Angerburg/Ostpr.**

Land: jetzt Alter **33** Jahr Glaubensbekenntnis **ggl.**

Jetziger Wohnsitz: **Wien XVIII** Wohnung **Duchleitengasse 8**

Beruf und Berufsstellung: **SS-Hauptsturmführer**

Wird öffentliche Unterstützung in Anspruch genommen? **nein**

Liegt Berufswechsel vor? **nein**

Außerberufliche Fertigkeiten und Berechtigungsscheine (z. B. Führerschein, Sportabzeichen, Sportauszeichnung):

Staatsangehörigkeit: **Deutsches Reich**

Ehrenamtliche Tätigkeit:

Dienst im alten Heer: Truppe von bis

Freikorps von bis

Reichswehr von bis

Schutzpolizei **SA-Stubswache** von **1.10.1933** bis **30.6.1934**

Neue Wehrmacht von bis

Letzter Dienstgrad: **SA-Truppführer**

Frontkämpfer: bis ; verwundet:

Orden und Ehrenabzeichen, einschl. Rettungsmedaille: **KVK II. Kl. m/Schw., Kreuz v. Danzig II. Klasse, Parteiauszeichnung in Bronze**

Personenstand (ledig, verwitwet, geschieden - seit wann): **ledig**

Welcher Konfession ist der Antragsteller? **ggl.** die zukünftige Braut (Ehefrau)? **röm. kath.**

(Als Konfession wird auch außer dem herkömmlichen jedes andere gottgläubige Bekenntnis angesehen.)

Ist neben der standesamtlichen Trauung eine kirchliche Trauung vorgesehen?

Hat neben der standesamtlichen Trauung eine kirchliche Trauung stattgefunden?

Gegebenenfalls nach welcher konfessionellen Form?

Ist Ehestands-Darlehen beantragt worden? - nein.

Bei welcher Behörde (genaue Anschrift)?

Wann wurde der Antrag gestellt?

Wurde das Ehestands-Darlehen bewilligt? Ja - nein.

Soll das Ehestands-Darlehen beantragt werden? - nein.

Bei welcher Behörde (genaue Anschrift)?

SSV R7 C. 362

Obraz č. 7 Dotazník s nacionálními Dietera Wyslicenyho

Zusammenfassung

Diese These befasst sich mit der Bestrafung Nazi-Kriegsverbrechern nach 1945. Der erste Teil wird zur Schaffung von internationalen Abkommen und Konventionen gewidmet, die wichtig für die Bildung des Völkerrechts in der Zwischenkriegszeit waren sind. Besonders beschäftige ich mich mit der Bildung der Abkommen über die Verfolgung und Bestrafung von Kriegsverbrechen. Dieser Abschnitt ist vor allem dem Nürnberger Tribunal gewidmet, der einen wichtigen Meilenstein für die Bestrafung von Kriegsverbrechern nach dem Zweiten Weltkrieg bildet. Im anderen Teil behandle ich den Beitrag der Tschechoslowakei zur Schaffung dieser Standards und Normen, vor allem beschreibe ich die Rolle der tschechoslowakischen Juristem Bohuslav Ečer, der gründlich zur Schaffung der Punkte der Nürnberger Anklageschrift beigetragen hat und dann beschäftige ich mich mit dem Beitrag zur Untersuchung von Kriegsverbrechen (Vrba und Wetzler-Bericht über Massenmorde in Auschwitz). Ein weiterer Teil ist dem Verfahren der Bestrafung der Nazi-Kriegsverbrecher in der Tschechoslowakischen Republik gewidmet, vor allem beschreibe ich Dekrete des Präsidenten und speziell analysiere ich Problem des sogenannten „Großen und Kleinen Retributionsdekret“. Dieses Kapitel umfasst auch die Tätigkeiten der außerordentlichen Volksgerichte, die auf der Grundlage von Dekreten eingerichtet wurden. Der letzte Teil befasst sich mit dem Prozess mit dem Veranstalter der Endlösung der Judenfrage in der Slowakei SS-Mitglied Dieter Wisliceny. Wisliceny war Adolf Eichmanns Beaufragte und in der Slowakei regierte er in der Funktion „Beraters“ alle Aktivitäten, die zum Transport aller slowakischen Juden führten. Wisliceny wurde zum Tod verurteilt.